

Ot.prp. nr. 43

(2006–2007)

Om lov om endringer i forsikringsloven (fellespensjonskasser)

Innhold

1	Innledning.....	5	3.3.4	Departementets vurdering.....	16
2	Bakgrunn for lovforslaget	6	3.4	Organisering av virksomheten.....	17
2.1	Banklovkommisjonens mandat		3.4.1	Gjeldende rett.....	17
	og arbeid	6	3.4.2	Banklovkommisjonens forslag	18
2.2	Høring	7	3.4.3	Høringsinstansenes merknader	18
			3.4.4	Departementets vurdering.....	18
3	Fellespensjonskasser for		3.5	Endringer i pensjonssamarbeidet	18
	flere foretak	10	3.5.1	Gjeldende rett.....	18
3.1	Adgang til å opprette		3.5.2	Banklovkommisjonens forslag	18
	fellespensjonskasser	10	3.5.3	Høringsinstansenes merknader	20
3.1.1	Gjeldende rett.....	10	3.5.4	Departementets vurdering.....	21
3.1.2	Banklovkommisjonen forslag	10	3.6	Tilsyn.....	22
3.1.3	Høringsinstansenes merknader	10	4	Interkommunale pensjonskasser.	23
3.1.4	Departementets vurdering.....	11	4.1	Gjeldende rett.....	23
3.2	Selskapsform – forholdet til andre		4.2	Banklovkommisjonens forslag	23
	pensjonsinstitusjoner	11	4.3	Høringsinstansenes merknader	23
3.2.1	Gjeldende rett.....	11	4.4	Departementets vurdering.....	23
3.2.2	Banklovkommisjonens forslag	12	5	Økonomiske og administrative	
3.2.3	Høringsinstansenes merknader	12		konsekvenser	24
3.2.4	Departementets vurdering.....	13	6	Merknader til de enkelte	
3.3	Etablering av en fellespensjons-			bestemmelser.....	25
	kasse og forholdet mellom de enkelte				
	foretak i fellespensjonskassen	13			
3.3.1	Gjeldende rett.....	13			
3.3.2	Banklovkommisjonens forslag	13			
3.3.3	Høringsinstansenes merknader	15			
				Forslag til lov om endringer i	
				forsikringsloven (fellespensjonskasser)	29

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 43

(2006–2007)

Om lov om endringer i forsikringsloven (fellespensjonskasser)

*Tilråding fra Finansdepartementet av 30. mars 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

I anmodningsvedtak i Stortinget 26. mai 2005 ba Stortinget Regjeringen «snarast fremje lovforslag om felles pensjonskasse for fleire private verksemdar, utan fellesordning for premieutrekning, etter mønster av ein interkommunal pensjonskasse».

Finansdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til nye lovregler som åpner for at flere uavhengige foretak skal kunne gå sammen og etablere en fellespensjonskasse for foretakenes pensjonsordninger. De nye reglene foreslås tatt inn i lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselska-

per, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven). Lovforslaget bygger på utredning om fellespensjonskasser fra Banklovkommisjonen (utredning nr. 14) inntatt som NOU 2006: 12.

Adgang til å etablere fellespensjonskasser vil kunne legge til rette for stordriftsfordeler og kostnadsbesparelser for de foretakene som samarbeider om dette. Videre vil en slik adgang kunne bidra til å styrke konkurransen i markedet for pensjonsforsikring.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Banklovkommisjonens mandat og arbeid

Stortinget fattet 26. mai 2005 følgende anmodningsvedtak til Regjeringen:

«Stortinget ber Regjeringa snarast fremje lovforslag om felles pensjonskasse for fleire private verksemder, utan fellesordning for premieutrekning, etter mønster av ein interkommunal pensjonskasse.»

Anmodningsvedtaket ble truffet i forbindelse med Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 68 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 92 (2004-2005). Finanskomiteén omtalte felles pensjonskasser for flere private foretak i Innst. O. nr. 92 (2004-2005), jf. punkt 3.5.2.

Finansdepartementet ga på denne bakgrunn 26. august 2005 Banklovkommisjonen følgende mandat:

«Stortinget fattet 10. juni 2005 følgende anmodningsvedtak til Regjeringen:

«Stortinget ber Regjeringa snarast fremje lovforslag om felles pensjonskasse for fleire private verksemder, utan fellesordning for premieutrekning, etter mønster av ein interkommunal pensjonskasse».

Anmodningsvedtaket ble truffet etter Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 68 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 92 (2004-2005). Finanskomiteén omtalte felles pensjonskasser for flere private foretak i Innst. O. nr. 92 (2004-2005), jf. punkt 3.5.2.

Komiteen delte seg i et flertall og et mindretall. Flertallet uttalte blant annet:

«Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemmen frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre, viser til at felles pensjonskasse for fleire foretak vil vere eit viktig forslag for å få kostnadane ned.

For å avgrense kostnadane ved å opprette tenestepensjonsordningar for mindre og mellomstore foretak, gikk difor òg eit mindretal i Banklovkommisjonen inn for at ei gruppe foretak kan gå saman om å opprette ei felles pensjonskasse.

(...)

Fleirtalet vil òg peike på at ei rekke høyringsinstansar støtta forslaget [om adgang til å etablere felles pensjonskasse] i høyringsrunda.

Fleirtalet vil understreke at vegen om eit livselskap har ein høgare etableringsterskel for mange små og mellomstore foretak, enn å opprette ei felles pensjonskasse. Felles pensjonskasse for fleire foretak vil kunne redusere administrasjonskostnadane ved ei tenestepensjonsordning for slike små og mellomstore foretak vesentleg.»

Mindretallet i komiteen uttaler blant annet:

«Eit anna spørsmål som er reist i samband med lovforslaget er om ei einskild pensjonskasse skal kunne administrere fleire pensjonsordningar for fleire uavhengige foretak. Hovudproblemstillinga i så måte er kvar ein skal trekke skiljet mellom eit livsforsikringsselskap og ein pensjonskasse. Spørsmålet har òg samanheng med framlegget om at fleire kommunar skal ha tilgang til å etablere såkalla interkommunal pensjonskasse.

(...)

Desse medlemene kan slutte seg til ei oppmoding om at det vert utreda moglegheit for felles pensjonskasse for fleire private verksemder, utan fellesordning for premieutrekning, etter mønster av ein interkommunal pensjonskasse, men finn likevel grunn til å peike på at eit eventuelt framlegg om regler som gjer pensjonskasse tilgang til å administrere mange ulike pensjonsordningar for fleire uavhengige foretak vil utfordre dei reguleringsmessige skilnadane ein nå har mellom pensjonskasser og livselskap.»

Under behandlingen av finanskomiteens innstilling i Odelstinget tirsdag 24. mai 2005, uttalte finansministeren følgende om bl.a. oppfølging av spørsmålet om felles pensjonskasser for flere private foretak:

«Både spørsmålet om det bør gis adgang for uavhengige foretak som har hver sin pensjonsordning, til å gå sammen om å opprette en felles pensjonskasse, og spørsmålet om det bør gis adgang til at flere uavhengige foretak går sammen om å opprette én felles pensjonsordning, er etter departementets syn spørsmål som naturleg bør vurderes i forlengelsen av utredningen om og deretter Stortingets behandling av obligato-

riske supplerende pensjonsordninger, altså tjenestepensjonsordninger. Vi tar altså først sikte på en utredning av dette.

I og med at det neppe vil være noen forskjell mellom et livsselskap som bare tilbyr pensjonsforsikring til forskjellige uavhengige foretak, og en pensjonskasse som gjør det samme, vil et mulig svar på dette kunne være å foreslå at reglene for pensjonskasser som skal kunne administrere flere pensjonsordninger for flere uavhengige foretak, må gjøres identiske med lovreglene for livsselskap, f.eks ved at det blir to konsesjonsklasser for pensjonskasser, henholdsvis konsesjon som vanlig kasse og konsesjon som det vi må kunne kalle livsselskapskasse.

Det viktige ved disse reglene er at man sikrer innskyter. Den problemstillingen som er der når private foretak går sammen i én pensjonskasse, er jo at et foretak kan gå konkurs og sette pensjonskassen og andres innskudd i fare. Det må sikres bl.a gjennom et lovverk og et regelverk.

Banklovkommisjonen kommer for sin del nå til å være opptatt med utredning av obligatorisk supplerende pensjon, slik jeg ser et mulig forslag til vedtak i finanskomiteens innstilling om pensjonsreformen nå på torsdag denne uken.

(...)

I kjølvannet av dette vil spørsmålet om bl.a felles pensjonskasser bli utredet av Banklovkommisjonen, men jeg gir uttrykk for at Banklovkommisjonen nå av hensyn til Stortingets ventede vedtak må prioritere tjenestepensjonsordninger og dernest felles pensjonskasseregler. Det kan jeg si om fremdriften. Det skal ikke ta unødig tid, men jeg ser det, på bakgrunn av partenes sterke ønske om å få tjenestepensjonsordninger opp å gå - for å si det litt upresist - så raskt som mulig, som nødvendig å prioritere det spørsmålet foran det spørsmålet som det er bedt om utredning av i denne innstillingen.»

Banklovkommisjonen bes på denne bakgrunn om å utrede spørsmålet, herunder lovforslag, om felles pensjonskasse for flere private foretak. Det bes om at Banklovkommisjonen foretar en særskilt vurdering av behovet for nærmere regulering av forholdet mellom de enkelte forsikringstakerne i en slik eventuell felles pensjonskasse, samt en vurdering av den nærmere avgrensningen mot regelverket for livsforsikringsselskaper, herunder om dette bør være en spesiell type livsforsikringsselskap.

Banklovkommisjonen bes særskilt vurdere hva som er en hensiktsmessig organisering av felles pensjonskasse, herunder på hvilken måte en skal sikre de ulike arbeidsgivere hensikts-

messig innflytelse over pensjonskassen. Banklovkommisjonen bes videre vurdere om det er behov for særskilte bestemmelser ved opphør av kundeforhold, og ved avvikling av pensjonskassen, herunder om det er behov for særskilte regler om de ulike arbeidsgiveres/ordningers rett til midler som er samlet opp i pensjonskassen. Kommisjonen bes for øvrig også vurdere om det er særskilte tilsynsbehov for felles pensjonskasser, herunder om slike pensjonskasser bør underlegges tilsyn også fra Stiftelsestilsynet.

Banklovkommisjonen bes om å oversende sin utredning til Finansdepartementet senest 1. mai 2006.»

Mandatet ble i brev fra Finansdepartementet til Banklovkommisjonen 2. mars 2006 presisert som følger:

«Det vises til departementets brev av 26. august 2005. I brevet heter det blant annet: «Banklovkommisjonen bes på denne bakgrunn om å utrede spørsmålet, herunder lovforslag, om felles pensjonskasse for flere private foretak. (...)» På bakgrunn av diskusjonen i møtet 15. desember 2005, jf. utkast til referat utsendt 24. februar 2005, finner departementet grunn til å påpeke at kommisjonen ikke er bedt om å utrede spørsmål knyttet til felles pensjonsordning for flere uavhengige foretak. Vi ber, i tråd med dette, om at Banklovkommisjonens utredning avgrenses til spørsmålet om fellespensjonskasse for flere private foretak, slik som angitt i mandatet.»

Kommisjonen avga sin utredning nr. 14, Fellespensjonskasser, 2. mai 2006. Utredningen er tatt inn som NOU 2006: 12.

Banklovkommisjonens forslag er, med unntak av ett punkt, enstemmig.

2.2 Høring

Banklovkommisjonens utredning, NOU 2006: 12, ble ved Finansdepartementets brev 2. mai 2006 sendt på høring med høringsfrist 14. august 2006. Utredningen ble ettersendt i trykket versjon til høringsinstansene 30. mai 2006.

Banklovkommisjonens utredning ble sendt på høring til følgende instanser:

Akademikerne

Aksjonærforeningen i Norge

AktuarKonsulenters Forum

Alle departementene

Arbeidsgiverforeningen for Skip og Offshore-fartøyer

Arbeidsgiverforeningen NAVO

Banklovkommisjonen
 Brønnøysundregistrene
 Coop Norge
 Datatilsynet
 De Selvstendige Kommunale Pensjonskasser (DSKP)
 Den Norske Advokatforening
 Den Norske Aktuarforening
 Den norske Revisorforening
 Det juridiske Fakultet, Universitetet i Bergen
 Det juridiske Fakultet, Universitetet i Oslo
 Det juridiske Fakultet, Universitetet i Tromsø
 Eiendomsmeglerforetakenes Forening
 Energibedriftenes Landsforening
 Finansforbundet
 Finansieringsselskapenes forening
 Finansnæringens Hovedorganisasjon
 Folketrygdfondet
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Handels- og Servicenæringenes Hovedorganisasjon
 Handelshøyskolen BI
 Huseiernes Landsforbund
 International Maritime Exchange ASA
 Konkurransetilsynet
 Kredittilsynet
 Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
 Landsforeningen for trafikkskadde
 Landsorganisasjonen i Norge
 Ligestillingsombudet
 Lotteri- og stiftelsestilsynet
 Nord Pool ASA
 Nordic Association of Energy Traders (NAET)
 Nordisk Energimeglerforbund (NEBA)
 Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening (NARF)
 Norges Bank
 Norges Bondelag
 Norges Eiendomsmeglerforbund
 Norges Fondsmeglerforbund
 Norges Handelshøyskole
 Norges Ingeniørorganisasjon
 Norges juristforbund
 Norges Kommunerevisorforening
 Norges Rederiforbund
 Norges Røde Kors
 Norges Skogeierforbund
 Norsk Bedriftsforbund
 Norsk Investorforum
 Norsk Kraftforvalterforening
 Norsk Tillitsmann ASA
 Norsk Venture
 Norske Boligbyggelags Landsforbund

Norske Finansanalytikers Forening
 Norske Forsikringsmegleres Forening
 Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
 Norske Pensjonskassers Forening
 NOS Clearing ASA
 NTL-Skatt
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Oljeindustriens Landsforening
 Oslo Børs
 Regjeringsadvokaten
 Revisjonssjefkretsen
 Riksadvokaten
 Riksrevisjonen
 Rikstrygdeverket
 Siviløkonomene
 Sjøassurandørenes Centralforening
 Skattebetalerforeningen
 Skattedirektoratet
 Skatterevisorenes Forening
 Sparebankforeningen i Norge
 Statistisk sentralbyrå
 Stortingets ombudsmann for forvaltningen
 Unio
 Verdipapirfondenes Forening
 Verdipapirsentralen
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
 ØKOKRIM
 Økonomiforbundet

Følgende instanser har gitt merknader til Banklovkommisjonens utredning:

Datatilsynet
 Finansnæringens Hovedorganisasjon
 Fornyings- og administrasjonsdepartementet
 Handels- og Servicenæringenes Hovedorganisasjon
 Konkurransetilsynet
 Kredittilsynet
 Landsorganisasjonen i Norge
 Norges Bank
 Norske Pensjonskassers Forening
 De selvstendige kommunale pensjonskasser
 Statistisk sentralbyrå
 Nærings- og handelsdepartementet
 Silver Pensjonsforsikring AS

Norske Pensjonskassers Forening og De Selvstendige Kommunale Pensjonskasser har avgitt felles høringsuttalelse.

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader til utredningen:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
 Arbeidsgiverforeningen NAVO
 Barne- og likestillingsdepartementet
 Brønnøysundregistrene

Coop NKL	Lotteri- og stiftelsestilsynet
Den norske Revisorforening	Miljøverndepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet	Norske Forsikringsmegleres Forening
Forbrukerrådet	Olje- og energidepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet	Regjeringsadvokaten
Justisdepartementet	Riksadvokaten
Kommunal og regionaldepartementet	Rikstrygdeverket
Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiver- organisasjon	Skattebetalerforeningen
Kunnskapsdepartementet	Skattedirektoratet
Landbruks- og matdepartementet	Sparebankforeningen i Norge
Likestillingsombudet	Utenriksdepartementet
	ØKOKRIM

3 Fellespensjonskasser for flere foretak

3.1 Adgang til å opprette fellespensjonskasser

3.1.1 Gjeldende rett

Pensjonskasser er regulert i forsikringsloven kapittel 7. Regelverket for pensjonskasser i forsikringsloven (tidligere forsikringsvirksomhetsloven) er utformet i tråd med pensjonskassedirektivet og inneholder regler om konsesjon, vedtekter, kapitalforhold og krav til ansvarlig kapital. Det er gitt overgangsregler for pensjonskasser, jf. forskrift 30. juni 2006 nr. 868 om overgangsregler til lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet (forsikringsloven) § 2. Etter gjeldende rett kan en pensjonskasse omfatte pensjonsordning for ett foretak/rettssubjekt, men kan også omfatte de enkelte pensjonsordninger for flere foretak/rettssubjekt i samme konsern (konsernpensjonskasse) eller et kommunalt konsernlignende forhold (interkommunal pensjonskasse). Etter gjeldende lovgivning har derimot flere uavhengige foretak ikke adgang til å etablere en fellespensjonskasse som skal tilby pensjonsordningene til de enkelte foretak som omfattes av avtalen.

3.1.2 Banklovkommisjonen forslag

Banklovkommisjonens foreslår at det innføres adgang til å etablere fellespensjonskasser. Banklovkommisjonen mener det ikke er behov for særregler, og foreslår at de alminnelige regler om pensjonskasser i forsikringsloven kapittel 7 også kommer til anvendelse på fellespensjonskasser. De foreslåtte endringene i forsikringsloven kapittel 7 innebærer at flere uavhengige foretak kan gå sammen om å etablere en fellespensjonskasse for foretakenes pensjonsordninger. Kommisjonen foreslår at samarbeidet mellom foretakene og således etableringen av en fellespensjonskasse, skal være basert på en samarbeidsavtale som omfatter alle foretakene som inngår i fellespensjonskassen. Kommisjonen foreslår videre en del særlige regler vedrørende utforming av vedtektene, fellespensjonskassens øverste organ og forhold knyttet til endringer i samarbeidet som ligger til grunn for

fellespensjonskassen. Banklovkommisjonen foreslår noen mindre endringer i § 7-2 første ledd slik at begrepet konsernpensjonskasse kommer frem av lovteksten.

3.1.3 Høringsinstansenes merknader

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon støtter en lovendring som åpner for at det kan opprettes fellespensjonskasser.

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) er generelt positiv til konkurranse i markedet om tjenstepensjoner, men gir uttrykk for at konkurransen må skje ut fra mest mulig like rammebetingelser. FNH tar spesielt opp at kapitalkravet for en fellespensjonskasse bør ses i forhold til kapitalkravet for et livsforsikringsselskap.

Konkurransetilsynet er positiv til at det foreslås regler som åpner for at flere uavhengige foretak kan gå sammen om å etablere en fellespensjonskasse for foretakenes pensjonsordning.

Kredittilsynet slutter seg til hovedprinsippene i lovutkastet for fellespensjonskasser innen privat sektor.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet slutter seg til Konkurransetilsynets uttalelse.

Landsorganisasjonen i Norge uttaler at forslagene fra Banklovkommisjonen vil kunne bidra positivt for små bedrifter som kan organisere seg i felles kasser og blant annet spare administrative kostnader.

Norges Bank støtter forslaget fra Banklovkommisjonen.

Nærings- og handelsdepartementet uttaler at en gjennom å legge til rette for etablering av fellespensjonskasser kan oppnå positive virkninger gjennom økt konkurranse i markedet.

Næringslivets Hovedorganisasjon er ikke sikre på om ordningen med fellespensjonskasser får et betydelig omfang. Men uttaler videre at de

«er overbevist om at bare muligheten til å kunne etablere slike ordninger vil kunne ha en positiv effekt på kostnadsnivået for fremtidige pensjonsordninger».

Silver Pensjonsforsikring AS (Silver) gir uttrykk for stor tilfredshet med at det er utredet forslag til

lovendringer som skal muliggjøre danning av fellespensjonskasser for private foretak. Silver mener adgangen til å etablere fellespensjonskasse vil være et verdifullt supplement i dagens marked og bidra til en økt konkurranse mellom aktørene som vil komme kundene til gode.

Enkelte høringsinstanser har tatt opp spørsmål om det bør åpnes for at uavhengige foretak også kan gå sammen om å opprette felles pensjonsordning.

Konkurransetilsynet skriver i sin høringsuttalelse at de er av den oppfatning at det ville være naturlig å vurdere spørsmålet om felles pensjonsordning i forlengelsen av behandlingen av fellespensjonskasser. *Fornyings- og administrasjonsdepartementet* slutter seg til Konkurransetilsynets uttalelse vedrørende felles pensjonsordning.

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon mener også at Banklovkommisjonen skulle ha utredet spørsmålet knyttet til felles pensjonsordning for flere uavhengige foretak.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) mener at de foreliggende lovforslag «ikke representerer noe vesentlig skritt på vei mot bredere og mer kollektive pensjonsordninger i privat sektor, med bedre tilrettelegging for jobbskifte og kjønns- og aldersnøytrale ordninger». For at dette skal realiseres mener LO at en trenger felles pensjonsordninger og ikke bare felles pensjonskasser for de enkelte ordningene. Virkningene av forslagene vil dermed etter LOs oppfatning være begrenset.

3.1.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til at det bør legges til rette for etablering av fellespensjonskasser. Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at de alminnelige regler om pensjonskasser i forsikringsloven kapittel 7 også bør komme til anvendelse på fellespensjonskasser, og at det er nødvendig med spesialregler for etablering, drift, uttreden og avvikling.

Etter departementets vurdering vil det være hensiktsmessig å gjøre noen mindre endringer slik at begrepet konsernpensjonskasse fremkommer av lovteksten. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-2 første ledd. Det er i tillegg foreslått en mindre endring i lovens § 7-1 første ledd første punktum for å få klart frem at et foretak kan ha pensjonsordning i en fellespensjonskasse uten å ha deltatt i opprettelsen av kasser.

Banklovkommisjonen skulle etter sitt mandat ikke utrede felles pensjonsordning for flere uavhengige foretak. Etter departementets vurdering bør det heller ikke legges opp til å åpne for dette.

De prinsipielle retningslinjer som ligger til grunn for skattefavouriserte tjenestepensjonsordninger i privat sektor bygger på at hvert enkelt foretak har sin egen pensjonsordning. Det er en grunnleggende forutsetning i lovgivningen at foretaket skal være juridisk og økonomisk ansvarlig for at ordningens regelverk oppfylles, og at foretaket også i tråd med dette skal ha beslutningsmyndigheten ved utformingen av regelverket. Både regler om avvikling, reduksjon av ytelsesplan og omdanning til innskuddsordning bygger på at det enkelte foretak skal stå fritt med hensyn til utforming av sin pensjonsordning. Etter lov om obligatorisk tjenestepensjon skal et foretak ha pensjonsordning som fyller lovfastsatte minstekrav. Dersom flere uavhengige foretak skulle gå sammen om én felles pensjonsordning, ville disse foretakene nødvendigvis måtte gi opp suverenitet over pensjonsordningen, for eksempel i forhold til hvordan ordningen skal utformes, hvilke ytelser som skal inngå og nivået på disse etc. En slik løsning ville også kunne reise betydelige og meget kompliserte utfordringer i tilfelle ett eller flere av foretakene skulle gå konkurs. Departementet vil i denne sammenheng peke på at gjeldende lovverk, og de reglene som nå foreslås, ikke er til hinder for at flere foretak (som har hver sin ordning) har identiske ordninger (i en felles pensjonskasse eller i samme livsforsikringselskap).

Adgangen til å etablere fellespensjonskasser for flere uavhengige foretak er viktig fordi dette reelt vil øke konkurransen mellom livsforsikringselskaper og pensjonskasser.

3.2 Selskapsform – forholdet til andre pensjonsinstitusjoner

3.2.1 Gjeldende rett

Tjenestepensjonsordninger opprettet i henhold til foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven kan plasseres i ulike pensjonsinnretninger avhengig av om pensjonsordningen er ytelsesbasert eller innskuddsbasert. Pensjonsordninger med forsikringselement kan plasseres enten i livsforsikringsselskap eller i pensjonskasse som er forsikringsteknisk oppbygget. Innskuddsbaserte pensjonsordninger som ikke har tilstrekkelig forsikringselement til å anses som livsforsikringsselskap, kan etableres i bank, forvaltningsselskap for verdipapirfond eller pensjonskasse. I tillegg åpner forsikringsloven § 8-1 for at slike pensjonsordninger kan plasseres i innskuddspensjonsforetak. Rene innskuddspensjonsordninger kan imidlertid

normalt ikke plasseres i livsforsikringsselskaper eller pensjonskasse som bare har adgang til å drive virksomhet som regnes som livsforsikring.

3.2.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonens flertall tar som utgangspunkt at det skal være adgang til å etablere fellespensjonskasser, og tok ikke opp til vurdering om denne form for pensjonssamarbeid og virksomhet i en slik pensjonsinnretning bør kreves drevet med utgangspunkt i konsesjon som livsforsikringsselskap i stedet for konsesjon som fellespensjonskasse. Flertallet viser i denne sammenheng til at Stortinget har anmodet Regjeringen om at det blir forelagt forslag til ny lovgivning om fellespensjonskasser for flere foretak, og til det oppdrag Banklovkommisjonen har mottatt fra Finansdepartementet. Banklovkommisjonens flertall tar derfor som utgangspunkt for utredningen at det skal opprettholdes et rettslig skille mellom pensjonskasser som omfatter flere foretak og livsforsikringsselskap, herunder livsforsikringsselskaper som etter sine vedtekter og konsesjon bare kan overta forsikringer for en begrenset kundekrets (såkalte captive-selskaper).

Et mindretall, bestående av medlemmene Dyrhaug, Skrede og Vannebo, har forståelse for at en samling av foretak vil kunne se det som hensiktsmessig å samarbeide om å plassere sine pensjonsordninger hos én leverandør for gjennom dette søke å oppnå billigere løsninger, herunder å etablere et selskap som kan tjene som pensjonsleverandør. Disse medlemmene kan imidlertid ikke se at etablering av en pensjonskasse i den form som flertallet foreslår, representerer noen god løsning. De mener den selskapsrettlige reguleringen for den foreslåtte selskapsformen er for løs til å være egnet til å håndtere de interessemotsetninger som naturlig vil kunne oppstå i et slikt samarbeid mellom selvstendige og uavhengige foretak. Mindretallet mener at et samarbeid om et pensjonsforetak vil kunne skje mer hensiktsmessig med en selskapsform enten som gjensidig selskap eller aksjeselskap, uten at dette bryter med Stortingets forutsetninger. En mulighet er at pensjonsforetaket regnes som et forsikringsselskap, det vil si som et livcaptive. Mindretallet har imidlertid merket seg at minstekravet til startkapital i så fall må settes i samsvar med livdirektivets bestemmelser, hvilket kan fremstå som prohibitivt høyt. Mindretallet mener en fullgod løsning vil være at pensjonsforetaket regnes som pensjonskasse i øvrige sammenhenger, men underlegges selskapsrettlige regler som et forsikringsselskap. Etter min-

dretallets vurdering innebærer flertallets forslag en betydelig forskjellsbehandling i forhold til livselskapene når det gjelder minstekrav til startkapital, som mindretallet ikke kan se har noen reell begrunnelse.

3.2.3 Høringsinstansenes merknader

Finansnærings Hovedorganisasjon (FNH) slutter seg til Banklovkommisjonens mindretall og viser til at den foreslåtte selskapsformen ikke er egnet til å håndtere de interessemotsetninger som vil kunne oppstå i et samarbeid mellom selvstendige foretak. FNH mener at forskjellen mellom et livsforsikringsselskap og en fellespensjonskasse er svært liten. En fellespensjonskasse kan i en viss grad operere som et livselskap ved at nye foretak kan tas inn i samarbeidet. FNH kan derfor ikke se at det er grunnlag for helt andre og løsere krav til den selskapsrettslige organiseringen av en fellespensjonskasse. FNH uttaler at en «mer hensiktsmessig organisering vil være gjensidig selskap, aksjeselskap eller alternativt livcaptive».

Handels- og Servicenærings Hovedorganisasjon (HSH) støtter flertallet i Banklovkommisjonen som vil ha et rettslig skille mellom pensjonskasser som omfatter flere foretak og livsforsikringsselskaper, herunder selskaper som etter sine vedtekter og konsesjon bare kan overta forsikringer for en begrenset kundekrets (livcaptive). HSH uttaler videre:

«Det er uheldig om pensjonssamarbeidet må skje i form av livcaptive (slik mindretallet vil) da det vil begrense konsesjonsmyndighetenes adgang til å tilpasse minstekravene til grunnkapital ved etablering av pensjonsinstitusjonen. Hvis en velger etablering som livcaptive, så vil konsesjonsmyndighetene ikke kunne gjøre unntak fra minstekrav på 3 millioner euro som gjelder for alle livsforsikringsselskaper etter livsforsikringsdirektivet (2002/83/EF). Et høyt minstekrav til grunnkapital vil ha prohibitiv effekt på å etablere fellespensjonskasser, og dermed vil ikke fellespensjonskasser bli et reelt alternativ for de aller fleste virksomhetene, samt at vi ikke vil få de gunstige effektene på konkurranseforholdene i pensjonsmarkedet.»

Konkurransetilsynet er positiv til at det legges til rette for at nye aktører kan etablere seg på markedet. Konkurransetilsynet støtter på denne bakgrunn kommisjonens flertall når det foreslår et rettslig skille mellom pensjonskasser som omfatter flere foretak og livsforsikringsselskaper, herunder livcaptive. Konkurransetilsynet uttaler videre:

«Dersom fellespensjonskasser kan organiseres som pensjonskasser i motsetning til livsforsikringsselskap, herunder livcaptive, vil det kunne innebære et konkurransemessig korrektiv i et markedet som har vært preget av fravær av nyetableringer, markedsmessige etableringshindringer og lav kundemobilitet.»

Fornyings- og administrasjonsdepartementet støtter Banklovkommisjonens flertall som foreslår at fellespensjonskasser kan organiseres som pensjonskasser, noe som vil gi lavere etableringssterkel enn dersom fellespensjonskasser kreves organisert som livsforsikringsselskap, herunder livcaptive. Organisering som pensjonskasse vil skape et konkurransemessig korrektiv samtidig som små og mellomstore bedrifter vil kunne redusere sine administrasjonsutgifter gjennom etablering av pensjonskasse.

3.2.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til forslaget fra Banklovkommisjonen om at det bør legges til rette for fellespensjonskasser. En slik adgang vil komme i tillegg til den adgangen det nå er til å opprette livsforsikringsselskaper som etter sine vedtekter og konsesjon bare kan overta forsikringer for en begrenset kundekrets. For det første har Stortinget eksplisitt bedt om at det foreslås en slik adgang. Videre mener departementet at det vil være en fordel at foretakene får utvidet alternativene med hensyn til å organisere sine tjenestepensjonsordninger.

3.3 Etablering av en fellespensjonskasse og forholdet mellom de enkelte foretak i fellespensjonskassen

3.3.1 Gjeldende rett

Det følger av regelverket for pensjonskasser at en pensjonskasse ikke kan drive virksomhet uten konsesjon, jf. forsikringsloven § 7-3. Pensjonskassen kan gis tillatelse til å overta kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring eller kollektive pensjonsordninger uten forsikringselement. Bestemmelsene om konsesjon for forsikringsselskaper i forsikringsloven §§ 2-1 annet til femte ledd, 2-2 og 2-3 gjelder tilsvarende. Lovens § 7-3 fastsetter at pensjonskassens vedtekter skal vurderes og godkjennes ved konsesjonsbehandling.

Forsikringsloven § 7-4 fastsetter minstekrav til vedtektenes innhold. Vedtektene skal minst inne-

holde: Pensjonskassens navn og forretningskontor, pensjonskassens virksomhet, minstekrav til grunnkapital, regler om styre, daglig leder og andre organer, regler om valg av styremedlemmer, styreleder, andre organer og revisor, regler om vedtak vedrørende endring av vedtekter og sammenslutning, deling og avvikling og regler om utbytte av grunnkapitalen og andre kapitalinnskudd. Kravet til grunnkapital kan ikke settes lavere enn det generelle minstekravet som følger av lovens § 7-5. Ifølge denne bestemmelsen skal pensjonskassen til enhver tid ha en minste grunnkapital tilsvarende 10 ganger folketrygdens grunnbeløp (G). Dette gjelder med mindre høyere minstekrav er fastsatt i vedtekter eller konsesjonsvilkår.

Det er etter gjeldende rett adgang til at flere foretak i samme konsern har hver sin pensjonsordning i en felles pensjonskasse. Det er også adgang for flere foretak i samme konsern til å ha én felles pensjonsordning som kan være i et livselskap, i en pensjonskasse, eller hos en annen type pensjonsleverandør. I forhold til det sistnevnte tilfellet, én felles pensjonsordning for flere foretak i samme konsern, er det gitt særregler i foretakspensjonsloven (§§ 12-2 til 12-4) og innskuddspensjonsloven (§§ 10-2 til 10-4) som regulerer kostnadsfordeling og fordelingen av ordningens midler mellom foretakene i konsernet.

3.3.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen har drøftet om det bør stilles som vilkår for å etablere en fellespensjonskasse at det foreligger et visst interessefellesskap mellom foretakene utover den tilknytning som ligger i selve inngåelsen av avtalen om pensjonssamarbeid. Banklovkommisjonen mener at inngåelse av en samarbeidsavtale i tilstrekkelig grad vil etablere og dokumentere tilstrekkelig felles interesse hos foretakene, og at det ikke er behov for særskilt etterprøving fra konsesjonsmyndighetenes side om den felles interesse i et pensjonssamarbeid også underbygges av andre forbindelser mellom foretakene. I lovutkastet § 7-2 tredje ledd foreslår Banklovkommisjonen i samsvar med dette at to eller flere uavhengige foretak kan inngå samarbeidsavtale om å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse, såkalt fellespensjonskasse. Banklovkommisjonen foreslår at «samarbeidsavtale» anvendes i lovteksten for å markere at det foreligger en form for fellesskap mellom foretakene i en fellespensjonskasse.

Banklovkommisjonen foreslår at reglene i foretakspensjonsloven §§ 12-2 til 12-4 og innskudds-

pensjonsloven §§ 10-2 til 10-4 skal gjelde tilsvarende for fellespensjonskasser. Dette for å hindre at det skjer overføringer av midler eller kostnader mellom de enkelte foretakene i en fellespensjonskasse. Reglene gjelder i utgangspunktet konsernforhold, og det er etter Banklovkommisjonens vurdering ikke noe som skulle tilsi at reglene ikke også vil fungere for en fellespensjonskasse. Det vises til lovutkastet § 7-13 første ledd første punktum.

Når det gjelder innholdet i samarbeidsavtalen foreslår Banklovkommisjonen at denne må angi hvilke foretak som omfattes av avtalen.

Banklovkommisjonen mener at avtalen også bør inneholde en del ordensregler for samarbeidet. Dette vil være grunnprinsipper som det vil være helt avgjørende å ha enighet om for at pensjonskassen skal fungere. Det foreslås at avtalen skal angi grunnkapitalen i fellespensjonskassen og hvor stor andel hvert foretak skal skyte inn i fellespensjonskassen, og i tilfelle regler om plikt til senere å skyte inn kapital. Det foreslås videre at avtalen skal angi fellespensjonskassens øverste organ med stemmerettsregler og hvilke pensjonsprodukter som fellespensjonskassen skal tilby. Banklovkommisjonen foreslår at fellespensjonskassen kan tilby gruppelivsforsikring, men at dette må bestemmes i forbindelse med konsesjonen etter en nærmere vurdering av mulighetene for risikoutjevning.

Det foreslås at samarbeidsavtalen også inneholder regler om oppsigelsesfristen for foretak som vil tre ut av samarbeidsavtalen, regler om adgangen til å utelukke et foretak fra fellespensjonskassen, samt regler om oppgjøret i samsvar med lovutkastet § 7-13 fjerde ledd når et foretak går ut av fellespensjonskassen. Banklovkommisjonen foreslår at oppsigelse i alle tilfelle skal kunne skje med virkning fra årsskiftet og med minst tre måneders varsel. Banklovkommisjonen foreslår at samarbeidsavtalen også angir vedtektene for fellespensjonskassen, herunder bestemmelser om avvikling.

Banklovkommisjonen foreslår at de alminnelige regler om etablering av pensjonskasser i forsikringsloven kapittel 7 også kommer til anvendelse på fellespensjonskasser. Dette innebærer blant annet at en fellespensjonskasse ikke kan drive virksomhet uten tillatelse fra Kongen. Det vises til forsikringsloven § 7-3 første ledd. De øvrige bestemmelsene vedrørende konsesjon i lovens § 7-3 vil også komme til anvendelse på fellespensjonskasser. Forholdet mellom fellespensjonskassen og foretakene som har opprettet fellespensjonskassen, reguleres i forsikringsavtale og forsikringsvil-

kår og er ikke undergitt krav om forhåndsgodkjenning. Etter Banklovkommisjonens vurdering bør heller ikke samarbeidsavtalen mellom foretakene i fellespensjonskassen konsesjonsbehandles.

Banklovkommisjonen foreslår en endring i forsikringsloven § 7-4 bokstav b slik at vedtektene for pensjonskasser og fellespensjonskasser også skal angi hvilke pensjonsprodukter fellespensjonskassen skal tilby.

Etter Banklovkommisjonens vurdering bør vedtektene i en fellespensjonskasse – i tillegg til de forhold som angis i vanlige pensjonskassers vedtekter – også angi hvilke foretak som omfattes av avtalen, kapitalforhold og regler vedrørende pensjonskassens øverste organ, herunder stemmereglene. Disse institusjonsrettslige forholdene vil dermed bli gjenstand for konsesjonsbehandling. Dersom det er variasjoner av en viss grad med hensyn til hvilke typer foretak som skal være med i fellespensjonskassen eller hvilke produkter fellespensjonskassen har til hensikt å tilby, kan konsesjonsmyndighetene kreve søknad om konsesjon for livcaptive, eventuelt livkonsesjon. Også senere endringer i vedtektene skal godkjennes og kan medføre at konsesjonsmyndighetene setter vilkår for tillatelsen, eller eventuelt krever søknad om ny konsesjon.

Banklovkommisjonen har drøftet om minstekravet til grunnkapital bør være høyere enn minstekravet i en pensjonskasse som bare omfatter ett foretak. Banklovkommisjonens flertall (alle medlemmene unntatt Dyrhaug, Skrede og Vannebo) legger til grunn at selv om minstekravet til grunnkapital er 10 ganger folketrygdens grunnbeløp, forutsetter loven uttrykkelig at det i pensjonskassens egne vedtekter eller i konsesjonsvilkårene kan fastsettes et høyere minstekrav. Konsesjonsmyndighetene er gitt kompetanse og har plikt til i hvert enkelt tilfelle å vurdere om det av soliditets- eller forsvarlighetsgrunner skal settes høyere minstekrav for den enkelte pensjonskasse. Fastsettelse av hva som skal være et forsvarlig minstekrav til kapital for en pensjonskasse, vil bero på omfanget og arten av den virksomhet pensjonskassen har til hensikt å drive, herunder omfanget av pensjonsrettigheter som skal sikres i pensjonskassen, antall pensjonsordninger, og eventuelle tilleggsprodukter pensjonskassen tenker å tilby. Den samme vurdering vil måtte gjøres ved søknad om konsesjon for en fellespensjonskasse. Konsesjonsmyndighetene kan sette et høyere minstekrav til kapital i fellespensjonskassen, og vil også ha mulighet til å kreve en gradvis oppbygging av kapitalen etter hvert som virksomheten eventuelt øker i omfang. Banklovkommisjonens flertall kan ikke se

at det nødvendigvis foreligger behov for et høyere minstekrav til grunnkapital i en fellespensjonskasse enn i en vanlig pensjonskasse. En fellespensjonskasse som eksempelvis bare omfatter to mindre foretak med få ansatte, vil som regel ikke ha behov for høyere grunnkapital enn en pensjonskasse for ett større foretak. Det vil derfor etter flertallets vurdering være vanskelig å lage en bestemmelse for minstekrav til grunnkapital som skal passe for alle typer av fellespensjonskasser. Deresom det for fellespensjonskasser generelt fastsettes et vesentlig høyere minstekrav til grunnkapital enn etter forsikringsloven § 7-5, vil det etter flertallets syn kunne utgjøre en etableringshindring i tilfeller der fellespensjonskassens virksomhet ikke atskiller seg vesentlig fra det som har vært vanlig for pensjonskasser flest.

Et mindretall, medlemmene Dyrhaug, Skrede og Vannebo, mener det er to viktige sider som gjør at flertallets forslag om grunnkapital vanskelig kan aksepteres. Den ene er at det dreier seg om en ubegrunnet forskjell i konkurransevilkår mellom pensjonskasser og livsselskaper. Den andre er at flertallets forslag til startkapital uansett må anses for lavt, med mindre det legges betydelige restriksjoner på omfanget av virksomheten. Disse medlemmene mener derfor at minstekravet til egenkapital for en fellespensjonskasse må settes betydelig høyere, og foreslår et minstekrav tilsvarende 100 G for pensjonsforetak som også skal dekke biometrisk risiko. For pensjonskasser som skal operere som rene innskuddspensjonskasser, som bare tilbyr innskuddspensjonsordninger uten forsikringsselement, vil imidlertid flertallets forslag kunne aksepteres.

3.3.3 Høringsinstansenes merknader

Norske Pensjonskassers Forening (NPF) mener det er en god og hensiktsmessig løsning at virksomheten i en fellespensjonskasse skal reguleres gjennom en avtale mellom de foretak som er involvert og gjennom pensjonskassens vedtekter. NPF og *De Selvstendige Kommunale Pensjonskasser (DSKP)* viser til Banklovkomisjonens forslag til konkrete krav i samarbeidsavtalen. NPF er ikke overbevist om at en slik «dobbeltføring» er hensiktsmessig. De foreslår derfor at forhold som reguleres i vedtektene tas ut av samarbeidsavtalen, samtidig som det eksplisitt tas inn i avtalen en bestemmelse om hvordan vedtektene skal endres. NPF og DSKP slutter seg fullt ut til Banklovkomisjonens synspunkter vedrørende grunnkapital. Et høyt krav til grunnkapital vil få karakter av etableringshindring.

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) viser til sin høringsuttalelse 27. desember 2004 til Banklovkomisjonens utredning om pensjonskasselovgivningen. FNH ba den gang Finansdepartementet sikre at det kommer klart frem i lovverket (lov om forsikringsavtaler eller lov om forsikringsvirksomhet) at pensjonskasser også er omfattet av plikten til å tilby fortsettelsesforsikringer. I forbindelse med at det åpnes for fellespensjonskasser, uttaler FNH at det vil være flere medlemmer i kollektive pensjonsordninger som blir berørt at denne forskjellen, og oppfordrer igjen departementet til å vurdere utvidelse av plikten til å tilby fortsettelsesforsikring.

FNH slutter seg til mindretallets forslag til dissens til Banklovkomisjonens lovutkast § 7-13 sjette ledd om grunnkapital. FNH peker videre på at Banklovkomisjonen ikke i tilstrekkelig grad har foretatt en grundig vurdering av hva kapitalkravet for en fellespensjonskasse for flere foretak bør være. FNH uttaler videre:

«Vi vil videre påpeke at vi mener det er uheldig at konsesjonsmyndighetene får et slikt ansvar som det er lagt opp til, når det gjelder å vurdere kapitalkrav ved hver konsesjonssøknad. Det vil føre til stor usikkerhet blant de foretak som eventuelt vurderer en felles pensjonskasse. Banklovkomisjonen gir slik FNH ser det, heller ingen god rettleiding for konsesjonsmyndighetene for den type vurderinger fremover.»

FNH mener det bør utarbeides retningslinjer for konsesjongiveren for ytterligere vurderinger av kapitalkravet.

Silver Pensjonsforsikring AS (Silver) er enig med Banklovkomisjonen i at foretakene som går sammen om en fellespensjonskasse ikke behøver å ha nærmere sammenheng enn at de er enige om å samarbeide om en pensjonskasse.

Etter Silvers syn bør det fremgå av samarbeidsavtalen om det skal anvendes en felles premietariff, benyttes differensierte pristariffer eller om det eventuelt skal være fellesordning for premieberegning i henhold til forsikringsloven kapittel 10A (forutsatt at vilkårene er oppfylt). Silver foreslår at § 7-2 utvides med et nytt bokstavpunkt for å regulere dette, om nødvendig også i § 7-4 om vedtektene.

Silver slutter seg til Banklovkomisjonens flertall om at det ikke er nødvendig med særlige regler om grunnkapital i fellespensjonskasser utover dagens § 7-5 i forsikringsloven.

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) mener kommisjonen er noe uklar med henhold til om fellespensjonskassen skal kunne tilby gruppelivsforsikring uten å måtte komme inn

under regelverket for livcaptive – og dermed høyere kapitalkrav. HSH mener fellespensjonskassene må ha anledning til å kunne tilby gruppelivsforsikring, men at dette selvfølgelig må ha innvirkning i forhold til kapitalkravet som stilles ved søknad om konsesjon.

HSH støtter vurderingen til Banklovkommisjonens flertall som ikke vil ha særlige regler som regulerer kravene til grunnkapital. HSH mener mindretallets forslag om et minstekrav på 100 G i realiteten vil fungere som en hindring mot å etablere fellespensjonskasser – særlig gjelder dette for de små og mellomstore virksomhetene. HSH er enig med flertallet om at det er vanskelig å lage en bestemmelse som skal passe for alle typer fellespensjonskasser. HSH uttaler videre:

«HSH er enig med flertallet i at det bør være opp til foretakene som deltar i pensjonssamarbeidet å avgjøre om den organisatoriske ramme for pensjonssamarbeidet skal være en fellespensjonskasse eller et livcaptive (forskjell i kundekrets og kapitalkrav), og at det kan være opp til konsesjonsmyndighetene å tilpasse konsesjonsvilkårene til virksomhetens omfang og karakter (f.eks. være undergitt særlige organisatoriske krav og/eller særlige kapitalkrav tilsvarende de som gjelder for livsforsikringsselskaper). Samtidig ser vi at mangelen på presise regler mht konsesjonskrav innebærer mindre forutsigbarhet for virksomhetene som ønsker å få konsesjon til å inngå et pensjonssamarbeid i form av fellespensjonskasser. Vi mener imidlertid som flertallet at dersom det etter en tid viser seg at er behov for mer presise regler, så kan slike regler gis i forskrift med hjemmel i forsikringsloven § 7-2 fjerde ledd.»

Konkurransetilsynet uttaler:

«Ut fra konkurransemessige hensyn er Konkurransetilsynet også enig med flertallet i at i praksis vil et høyt minstekrav til grunnkapital for fellespensjonskasser utgjøre en etableringshindring. Herunder kan det øke etableringshindringene dersom opprettelsen av felles pensjonskasser må skje gjennom opprettelsen av livcaptive med påfølgende høyt minstekrav til startkapital. Fordi konkurransen allerede er svekket i markedet for pensjonsordninger er det viktig at regelverket stimulerer til konkurranse og bidrar til at alternative leverandører kan etablere seg. Reguleringen bør derfor ikke gå lenger enn nødvendig for å nå dens formål, herunder bør det ikke stilles strengere krav til grunnkapital enn det som er nødvendig.

Konkurransetilsynet forutsetter i likhet med flertallet at kravene til en forsvarlig grunn-

kapital vil kunne ivaretas ved at konsesjonsmyndighetene kan velge å stille høyere minstekrav til grunnkapital enn lovens minimum, i de tilfeller dette er påkrevd. Videre påpekes det at kravene til ansvarlig kapital og solvensmargin-kapital bestemmes ut fra de samme regler for både livselskapene og pensjonskasser, jf. forsikringsloven § 7-9. På denne bakgrunn støtter Konkurransetilsynet flertallets oppfatning av at det ikke er behov for å fastsette særlige regler om grunnkapitalens størrelse for fellespensjonskasser.»

3.3.4 Departementets vurdering

Departementet er enig i at det ikke bør stilles krav om at det må være et visst interessefellesskap mellom foretakene utover den tilknytning som ligger i selve inngåelsen av avtalen om pensjonssamarbeid. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering av at avtalen i seg selv vil etablere og dokumentere tilstrekkelig felles interesse. Departementet mener at uttrykket «avtale» er mer hensiktsmessig å benytte i lovteksten enn uttrykket «samarbeidsavtale».

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurderinger av hva avtalen skal inneholde. For å begrense dobbeltføringen foreslår departementet at det ikke stilles krav om at vedtektene skal tas inn i avtalen slik Banklovkommisjonen foreslår. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-2 tredje ledd.

Med hensyn til merknader fra Silver Pensjonsforsikring AS vedrørende hva som skal inngå i avtalen mellom foretakene i en fellespensjonskasse, antar departementet at det vil være hensiktsmessig at det fremkommer av avtalen mellom foretakene i en fellespensjonskasse om foretakene skal anvende den samme premietariffen eller ulike premietariffer. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-2 bokstav g.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at vedtektene, både for pensjonskasser og fellespensjonskasser, skal angi hvilke former for kollektive pensjonsordninger pensjonskassen skal overta. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-4 første ledd bokstav b.

Departementet slutter seg videre til at vedtektene for fellespensjonskasser skal inneholde opplysninger om hvilke foretak som deltar i pensjonskassen, grunnkapitalen og regler om sammensetning og valg av et representantskap dersom styret ikke skal være øverste organ. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-4 annet ledd.

Lovforslaget åpner for at foretak kan opprette en felles pensjonskasse, men ikke for at foretakene kan ha felles pensjonsordning (se mer om dette i avsnitt 3.1.4). Hvert av foretakene i en fellespensjonskasse vil således ha en egen pensjonsordning som er økonomisk atskilt fra de andre foretakenes pensjonsordninger. De foreslåtte lovreglene er ikke til hinder for at foretakene i en fellespensjonskasse kan ha identiske pensjonsplaner og identiske medlemskapsregler mv. Foretakene kan også ha lik premietariff og inngå i samme risikofelleskap.

Departementet foreslår at det i forsikringsloven kapittel 10A om fellesordning for premieberegning for pensjonsordninger med ytelsesbasert tjenstepensjon tas inn en bestemmelse om at foretakspensjonsordninger i samme fellespensjonskasse kan utgjøre en fellesordning for premieberegning. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 10A-1 tredje ledd.

Ettersom uavhengige foretak ikke har adgang til å ha felles pensjonsordning ser ikke departementet grunn til å gi reglene i foretakspensjonsloven §§ 12-2 til 12-4 og innskuddspensjonsloven §§ 10-2 til 10-4 om fordeling av kostnader og midler i én pensjonsordning mellom foretak i samme konsern «tilsvarende» anvendelse for fellespensjonskasser. Dette er ikke til hinder for at et konsern kan inngå i en fellespensjonskasse med sin felles pensjonsordning for foretakene i konsernet. I den grad flere foretak i samme konsern har felles pensjonsordning, vil de nevnte reglene i foretakspensjonsloven §§ 12-2 til 12-4 og innskuddspensjonsloven §§ 10-2 til 10-4 komme til anvendelse for denne ordningen uansett hvem som leverer pensjonsordningen.

Departementet slutter seg til flertallets vurdering av at det ikke nødvendigvis foreligger behov for et høyere minstekrav til grunnkapital i en fellespensjonskasse enn i en vanlig pensjonskasse. Etter departementets vurdering vil det være vanskelig å fastsette et minstekrav som skal passe for alle typer av fellespensjonskasser. Konesesjonsmyndighetene er gitt kompetanse og har plikt til i hvert enkelt tilfelle å vurdere om det av soliditets- eller forsvarlighetsgrunner skal settes et høyere minstekrav for den enkelte pensjonskasse. De konkrete krav som vil bli stilt vil etter hvert eventuelt kunne utledes av tidligere konsesjonspraksis.

Spørsmålet om den enkelte fellespensjonskasse kan tilby tilleggsdekninger i form av for eksempel gruppeliv vil, etter departementets syn, være et spørsmål som må vurderes i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Finansnæringens Hovedorganisasjon tar opp spørsmål vedrørende

plikten til å tilby fortsettelsesforsikring. Finansdepartementet viser til vurderingene i forhold til pensjonskasser foretatt i Ot. prp. nr. 68 (2004-2005) pkt. 4.3.4. Der uttalte departementet:

«Når det gjelder spørsmålet om adgangen til å tilby ulike typer tilleggsdekninger, slutter departementet seg til Kredittilsynets høringsuttalelse som er sitert ovenfor i avsnitt 4.3.3. I forhold til fortsettelsesforsikringer forstår departementet Kredittilsynets merknad dit hen at en adgang for pensjonskassene til å tilby slike dekninger vil innebære en endring i forhold til gjeldende rett. Departementet vil i den forbindelse vise til at spørsmålet om den enkelte pensjonskasse skal kunne tilby slike dekninger vil være et spørsmål som må vurderes i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Det samme gjelder i forhold til dekningen gruppelivsforsikringer, jf. Kredittilsynets merknader vedrørende denne dekningen.

Departementet deler for øvrig Finansnæringens Hovedorganisasjons syn på lovutkastets forhold til forsikringsavtaleloven § 19-7, og legger til grunn at pensjonskasser, på samme måte som livsforsikringsselskaper, vil ha plikt til å tilby fortsettelsesforsikringer for personer som avslutter gruppelivsforsikring i den grad de har konsesjon til å utøve slik virksomhet.»

Finanskomiteen sluttet seg til dette i Innst. O. nr. 92 (2004-2005). Etter departementets vurdering vil tilsvarende gjelde for fellespensjonskasser.

Det har under forberedelsen av lovforslaget blitt reist spørsmål ved om kommuner vil få adgang til å ha sin pensjonsordning i fellespensjonskasse opprettet av foretak utenfor kommunal sektor. I forhold til de regler som gjelder for interkommunale pensjonskasser (forsikringsloven § 7-2 annet ledd) har det også oppstått spørsmål om foretak kan ha pensjonsordning i interkommunale pensjonskasser. Departementet foreslår at det gis hjemmel for å fastsette forskrift vedrørende kommuners adgang til å ha pensjonsordning i fellespensjonskasse og foretaks adgang til å ha pensjonsordning i en interkommunal pensjonskasse. Det vises til forslag til endring i forsikringsloven § 7-2 fjerde ledd.

3.4 Organisering av virksomheten

3.4.1 Gjeldende rett

Reglene for organisering av en pensjonskasse følger for det første av forsikringsloven § 7-7 som fastsetter hovedprinsippet for hvordan virksomheten skal organiseres i en pensjonskasse, uavhengig av

om pensjonskassen er forsikringsteknisk oppbygd eller ikke. Det kreves at pensjonskassens virksomhet og økonomiske forhold skal holdes rettslig atskilt fra virksomheten til foretak som har pensjonsordning i pensjonskassen. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, herunder at det foreligger systemer for internkontroll. Styret skal videre sørge for at det til enhver tid foreligger fastsatte retningslinjer for forsvarlig kapitalforvaltning.

Det følger videre av forsikringsloven § 7-11 at medlemmene og pensjonistene skal sikres en del informasjon om pensjonskassen og pensjonskassens virksomhet.

3.4.2 Banklovkommisjonens forslag

Etter Banklovkommisjonens vurdering vil prinsippet om at pensjonskassens virksomhet og økonomiske forhold skal holdes rettslig atskilt fra virksomheten til arbeidsgiver i forsikringsloven § 7-7 også dekke behovet i en fellespensjonskasse.

Banklovkommisjonen har vurdert om det er behov for regler om en utvidelse av styret eller behov for et overordnet organ som kan bidra til ivaretagelse av de enkelte foretaks interesser. Banklovkommisjonen mener at de gjeldende reglene i forsikringsloven vedrørende ovennevnte ikke i alle tilfeller vil være tilstrekkelige for å løse konflikter og ivareta interessene til mange forskjellige foretak i en fellespensjonskasse. Banklovkommisjonen foreslår at det åpnes for at fellespensjonskasser kan ha et representantskap som pensjonskassens øverste organ. Banklovkommisjonen foreslår at vedtektene i så fall skal inneholde regler om sammensetning og valg av representantskap. Bakgrunnen for at det ikke foreslås et absolutt krav om representantskap er at det i fellespensjonskasser som for eksempel bare består av to mindre foretak ikke nødvendigvis vil være hensiktsmessig at pensjonskassen oppretter representantskap. Kommisjonen foreslår videre at representantskapet skal velge styre og revisor, og at vedtektene skal angi hvilke saker som skal behandles i representantskapet.

3.4.3 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet opplyser at «pensjonskasser er konsesjonspliktige i henhold til personopplysningsforskriften § 7-2. Avgjørende for om konsesjonsplikten hviler på den enkelte bedrift eller fellespensjonskassen er hvem som betraktes som behandlingsansvarlig, jf. personopplysningsforskriften § 2 nr. 4. *Datatilsynet* finner det mest hen-

siktsmessig at fellespensjonskassene tar problemstillingen opp med tilsynet i god tid før oppstart.»

Det er ingen andre høringsinstanser som har merknader til denne delen av Banklovkommisjonens utkast.

3.4.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering av at de gjeldende reglene om organisering av pensjonskasser også dekker behovet for fellespensjonskasser. Departementet slutter seg videre til at det kan være hensiktsmessig for noen fellespensjonskasser å ha et representantskap. Departementet er enig i at sammensetning og valg av representantskap må fremkomme av vedtektene. Det samme gjelder hvilke saker representantskapet skal behandle. Departementet slutter seg også til at et eventuelt representantskap skal velge styre og revisor. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-4 annet ledd bokstav c.

Departementet legger til grunn at den enkelte pensjonskasse forholder seg til reglene i personopplysningsloven med forskrift.

3.5 Endringer i pensjonssamarbeidet

3.5.1 Gjeldende rett

Det følger av forsikringsloven § 7-12 at sammenslåing, deling og opphør av en pensjonskasse krever samtykke av Kongen. Kongen er gitt hjemmel til å fastsette nærmere regler om sammenslåing, deling og opphør. Kompetansen er delegert til Finansdepartementet. Vedtak om sammenslåing, deling og opphør skal meldes til Foretaksregisteret.

Innskuddspensjonsloven kapittel 13 og foretakspensjonsloven kapittel 15 inneholder nærmere bestemmelser om hva som skal skje med en innskudds- eller foretakspensjonsordning når foretaket opphører eller ikke ønsker å videreføre pensjonsordningen.

3.5.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår at foretakene i en fellespensjonskasse ved enstemmighet kan beslutte å gi et bestemt foretak adgang til å slutte seg til samarbeidsavtalen og i den forbindelse foreta de nødvendige vedtektsendringer, jf. lovutkastet § 7-13 første ledd annet punktum.

Banklovkommisjonen mener det er behov for å regulere endringer i pensjonssamarbeidet som følge av oppsigelse/uttreden, utelukkelse og oppløsning. Dette bør etter Banklovkommisjonen oppfatning reguleres av samarbeidsavtalen. Foretakspensjonsloven kapittel 15 og innskuddspensjonsloven kapittel 13 inneholder en del bestemmelser om hva som skal skje med en pensjonsordning når foretaket opphører eller ikke ønsker å videreføre pensjonsordningen. Blant annet reguleres fordeling av pensjonsordningens midler ved opphør. Disse reglene vil etter Banklovkommisjonen vurdering gi støtte for hva som bør inntas i samarbeidsavtalen om slike situasjoner.

Banklovkommisjonen foreslår at et foretak skal ha rett til å tre ut av fellespensjonskassen i samsvar med bestemmelsene i samarbeidsavtalen. Det vises til lovutkastet § 7-13 annet ledd første punktum. Banklovkommisjonen foreslår videre at et foretak ikke kan flytte eller avvike sin pensjonsordning uten å tre ut av fellespensjonskassen. Det vises til lovutkastet § 7-13 annet ledd annet punktum.

Dersom et foretak eller dets virksomhet blir kjøpt opp av, eller sammenslått med, et foretak som ikke har sin pensjonsordning i pensjonskassen, foreslår Banklovkommisjonen at det nye foretaket automatisk trer ut av avtalen med mindre de øvrige foretakene samtykker i at foretaket fortsatt omfattes av avtalen. Denne løsningen medfører at det ikke er element av tvang i samarbeidet. Det vises til lovutkastet § 7-13 annet ledd tredje punktum.

Banklovkommisjonen foreslår at dersom et foretak vesentlig misligholder sine forpliktelser i pensjonskassen, kan de øvrige foretakene beslutte å utelukke foretaket fra pensjonskassen, og herunder fastsette opphørstidspunkt. Det vises til lovutkastet § 7-13 tredje ledd.

Medlemmenes rettigheter til opptjente midler bortfaller ikke selv om pensjonsordningen flyttes eller avvikes. I forbindelse med uttreden skal medlemmenes opptjente rettigheter sikres i en annen pensjonsinnretning, enten ved at pensjonsordningen flyttes til en annen pensjonsinnretning eller dersom virksomheten i foretaket skal avvikes slik at pensjonsordningen skal opphøre, ved at det utstedes fripoliser/pensjonskapitalbevis etter reglene i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Når et foretak ikke lenger skal ha sin pensjonsordning i fellespensjonskassen, bør derfor den del av pensjonskassens midler som knyttet seg til foretakets gruppe av medlemmer på opphørstidspunktet, tilordnes foretaket. Det vises til lovutkastet § 7-13 fjerde ledd.

Banklovkommisjonen foreslår at reglene om konsernforhold i foretakspensjonsloven § 12-7 og innskuddspensjonsloven § 10-5 fjerde ledd gis tilsvarende anvendelse ved uttreden av fellespensjonskasse.

Banklovkommisjonen foreslår at foretaket skal tilordnes en del av egenkapitalen i pensjonskassen på opphørstidspunktet, beregnet etter forholdet mellom premiereserven eller alderspensjonskapitalen for de øvrige grupper av medlemmer i pensjonskassen. Det vises til lovutkastet § 7-13 fjerde ledd. Den samme nøkkel til fordeling er anvendt i foretakspensjonsloven § 12-6 annet ledd bokstav b om tilordning av egenkapital til et utskilt foretak. Banklovkommisjonen ser det som en fordel at samme fordelingsnøkkel anvendes i begge tilfeller.

Banklovkommisjonen foreslår at samarbeidsavtalen bør angi hvilket tidspunkt oppsigelsen får virkning fra, og oppsigelsesfristen for foretak som vil tre ut av samarbeidsavtalen. Banklovkommisjonen antar at det vil være mest praktisk å kunne avtale et skjæringstidspunkt knyttet opp til regnskapsavslutningen og årsskiftet fordi foretaket skal ha med en andel av kapitalen, og beregningen av renter og overskudd på kapitalen vil være enklest i forbindelse med regnskapsavslutningen. Som en ytre grense for avtalefrihet på dette punkt foreslås det at oppsigelse skal kunne skje ved årsskiftet og med minst tre måneders varsel. Bestemmelsen innebærer at foretak ikke kan bindes til pensjonskassen lenger enn til årsskiftet. Banklovkommisjonen understreker at bestemmelsen ikke innebærer en begrensning i avtalefriheten til å avtale andre oppsigelsestidspunkter så lenge disse ikke strekker seg utover et årsskifte, og eventuelt en kortere oppsigelsesfrist enn tre måneder. Forslaget fastsetter således maksimalrammer for avtalemessig begrensning av opphør som følge av flytting. Det vises til lovutkastet § 7-2 tredje ledd bokstav e.

Banklovkommisjonen mener det neppe er nødvendig å ta hensyn til og la bestemmelsen omfatte eiermessige endringer i foretak som inngår i eierstrukturen til de foretak som omfattes av fellespensjonskassen. Ved sammenslåing av flere foretak som omfattes av en fellespensjonskasse, eller av virksomhet i foretakene, foreslår Banklovkommisjonen at samarbeidsavtalens bestemmelser om stemmerett og kapitalforhold skal tilpasses de endrede forhold. Tilsvarende gjelder ved deling av foretak som omfattes av pensjonsordningen. Det vises til lovutkastet § 7-13 femte ledd.

Banklovkommisjonen foreslår at vedtektene til fellespensjonskassen skal angi regler om vedtak vedrørende avvikling av pensjonskassen, jf. forsikringsloven § 7-4 bokstav f. Dette skal også angis

i samarbeidsavtalen, jf. lovutkastet § 7-2 tredje ledd bokstav f.

3.5.3 Høringsinstansenes merknader

Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) er positiv til Banklovkommissjonens forslag om regler som gjør det mulig for foretak å tre inn og ut av samarbeidet. FAD uttaler at slike regler kan hindre konkurransebegrensende innelåsning.

Silver Pensjonsforsikring AS (Silver) er enig med Banklovkommissjonen at det er viktig å ta inn regler for å håndtere framtidige endringer som følge av nye foretak, fusjoner og opphør mv. Silver mener dette vil være godt i varetatt i utkastet til ny § 7-13 i forsikringsloven.

Konkurransetilsynet uttaler:

«Regler som begrenser muligheten for å flytte pensjonsordningene herunder regler som begrenser foretakenes mulighet til å få med seg innskutt kapital kan ha en innelåsende effekt som begrenser konkurransen. Konkurransetilsynet er derfor positiv til at det innføres regler som åpner for at flere foretak kan slutte seg til pensjonskassen og at foretak kan tre ut av samarbeidet. Ut fra konkurransemessige hensyn er Konkurransetilsynet også positiv til at det foreslås at foretak som trer ut bør tilordnes en del av egenkapitalen i fellespensjonskassen, samt at det oppstilles maksimalrammer for avtalefriheten knyttet til når en eventuell oppsigelse får virkning.»

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) bemerker at forhold knyttet til konkurs ikke er særlig grundig håndtert i lovutkastet, og ber Finansdepartementet vurdere dette nærmere.

FNH uttaler vedrørende uttredelse:

«Egenkapitalen kan dels være innbetalt av deltakerne dels opptjent ved overskudd i pensjonskassen. Det vil derfor være mer naturlig at et foretak som skal tre ut av kassen får med seg den egenkapital det selv har innbetalt til kassen, samt en andel av den egenkapital som er opptjent i pensjonskassen. Banklovkommissjonen har i sin begrunnelse vist til lov om foretakspensjon § 12-6, og påpekt at reglene for tilordning av egenkapital bør være like, jf. merknader til § 7-13 i Kap 7 i utredningen. Reglene i LOF forstås slik at foretaket tilordnes egenkapital som foretaket har tilført pensjonskassen samt en beregnet avkastning av denne. Det synes dermed ikke å være samsvar mellom lovtekst og begrunnelsen i utredningen.»

FNH antar videre at det må være en feil i ordlyden i både foretakspensjonsloven § 12-6 og i utkast til § 7-13 fjerde ledd. FNH uttaler videre:

«Det står at andelen skal beregnes etter forholdet mellom premiereserven for foretakets gruppe og de øvrige gruppene, mens vi mener det korrekte må være alle grupper. Ellers vil eksempelvis et foretak med 50 prosent av premiereserven få med seg hele egenkapitalen, i det de øvrige gruppene også vil ha 50 prosent, og ordlyden tilsier at foretaket skal få med seg 50/50 av egenkapitalen.»

FNH foreslår dermed følgende ordlyd i § 7-13 fjerde ledd annen setning:

«Foretaket skal også tilordnes en del av egenkapitalen i fellespensjonskassen på opphørstidspunktet som utgjør foretakets innskutte kapital, samt en del av egenkapitalen som ikke er innskutt kapital beregnet etter forholdet mellom premiereserven eller alderspensjonskapitalen for foretaks gruppe av medlemmer og premiereserven eller alderspensjonskapitalen for alle grupper av medlemmer i fellespensjonskassen.»

Kredittilsynet kan ikke se at den fordelingsnøkelen som Banklovkommissjonen foreslår er rimelig hva angår innskutt egenkapital. Kredittilsynet uttaler: «[v]ed tilsvarende uttreden fra en konsernpensjonskasse skal foretaket tilordnes den egenkapital som det utskilte foretak har tilført pensjonskassen mens den andel av den egenkapital som ikke er innskutt egenkapital skal beregnes på tilsvarende måte som den som er foreslått i utkastet, jf. § 12-6 i foretakspensjonsloven».

Kredittilsynet uttaler videre at lovforslaget ikke inneholder regler om fordeling av egenkapital ved opphør av pensjonskassen. Det foreslås at det presiseres i lovteksten at bestemmelsene i fjerde ledd gjelder også ved opphør av en pensjonskasse, jf. også § 15-4 i foretakspensjonsloven.

Norske Pensjonskassers Forening (NPF) og *De Selvstendige Kommunale Pensjonskasser (DSKP)* sammenholder § 7-13 fjerde ledd vedrørende fordeling av fellespensjonskassens midler dersom et foretak ønsker å trekke seg ut av ordningen og gjeldende regler for konsernpensjonskasser i foretakspensjonsloven § 12-6 annet ledd. NPF og DSKP uttaler: «En tilsvarende bestemmelse vil kunne være mer hensiktsmessig også for fellespensjonskasser ettersom forholdet mellom premiereserve/alderspensjonskapital vil kunne utvikle seg i et annet forhold mellom de enkelte foretak i ordningen enn det opprinnelige (og senere) tilskudd av egenkapital.» Videre står det: «Den beste løsningen ville imidlertid være, om regelverket for pensjonskassen (samarbeidsavtalen eller vedtekten) inneholdt bestemmelser om at, og hvorledes overskudd/underskudd på pensjonskassens virk-

somhet hvert år skal fordeles på de foretak som deltar i samarbeidet. Fordelingen av den samlede egenkapital – ikke bare innskutt egenkapital – vil da fremgå av pensjonskassens balanse (noter). NPF vil foreslå en slik løsning».

FNH uttaler at forslaget om at det kan avtales oppsigelsesfrister i fellespensjonskassen som kan innebære en oppsigelsesfrist på inntil ett år og at oppsigelse kun kan skje med virkning fra et årsskifte, kan virke begrensende på flyttingen i markedet. Samarbeidet mellom flere foretak i en fellespensjonskasse vil dermed, etter *FNHs* vurdering, kunne gi en innelåsnings-effekt. *FNH* kan ikke se at det er behov for særlige oppsigelsesregler for foretak i en fellespensjonskasse i motsetning til foretak som har pensjonsordning i livselskap. *FNH* mener derfor at det bør være tilsvarende regler for oppsigelsesfrister og flytting som etter forsikringsloven kapittel 11.

3.5.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om at foretakene i en fellespensjonskasse enstemmig kan beslutte å gi et bestemt foretak adgang til å slutte seg til samarbeidsavtalen. I den forbindelse må det foretas nødvendige vedtektsendringer. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-13 første ledd.

Departementet er enig i Banklovkomisjonens vurdering av at det er behov for regler om endringer i pensjonssamarbeidet som følge av oppsigelse/uttreden, utelukkelse og oppløsning, og at dette bør reguleres i avtalen mellom deltakerne i fellespensjonskassen.

Departementet slutter seg til at et foretak skal ha rett til å tre ut av fellespensjonskassen i samsvar med bestemmelsene i avtalen. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-13 annet ledd.

Departementet finner ikke tilstrekkelig grunn til å lovfeste hvilke regler avtalen skal innholde om oppkjøp og sammenslåing av foretak i en fellespensjonskasse. Etter departementets vurdering bør det, fra lovgivers side, være tilstrekkelig å stille krav om at avtalen skal regulere dette slik at det blir opp til foretakene i fellespensjonskassen hvordan de ønsker å regulere dette.

Ved vesentlig mislighold av et foretaks forpliktelser er det foreslått at de øvrige foretakene kan beslutte å utelukke foretaket fra pensjonskassen og fastsette opphørstidspunktet. Departementet slutter seg til dette forslaget. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-13 tredje ledd.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag vedrørende fordelingen av felles-

pensjonskassens midler med noen mindre endringer. I henhold til departementets forslag tilordnes foretakene sin relative andel av egenkapitalen ved tidspunkt for uttreden beregnet etter forholdet mellom premiereserven eller alderspensjonskapitalen for foretakets medlemmer og premiereserven eller alderspensjonskapitalen for alle medlemmer i fellespensjonskassen. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-13 fjerde ledd.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om at avtalens bestemmelser om stemmerett og kapitalforhold må tilpasses de endrede forhold ved sammenslåing av flere foretak som omfattes av en fellespensjonskasse, eller av virksomhet i foretakene. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-13 siste ledd.

Høringsinstansene påpeker at forhold knyttet til konkurs ikke er særlig grundig håndtert i Banklovkomisjonens utredning. Både foretakene i en fellespensjonskasse og fellespensjonskassen selv kan gå konkurs. Departementet viser til at det, med hjemmel i forsikringsloven § 7-2, kan gis nærmere regler om dette dersom det skulle vise seg å være behov for det.

Etter forsikringsloven § 11-5 skal en kontrakt om pensjonsordning kunne sies opp med en frist på to måneder. I forbindelse med en oppsigelse av en avtale om fellespensjonskasse vil det blant annet være behov for å endre vedtektene mv. i fellespensjonskassen. Etter Banklovkomisjonens forslag om oppsigelsesfrister for fellespensjonskasse, skal oppsigelse kunne skje minst ved hvert årsskifte, og minste varslingsperiode kan ikke settes lenger enn tre måneder. Departementet slutter seg til at det skal være adgang til å avtale at en kontrakt om fellespensjonskasse bare skal kunne sies opp med virkning fra det førstkommende årsskiftet. Departementet slutter seg også til at foretakene i en fellespensjonskasse skal kunne ha muligheten til å avtale en oppsigelsestid på tre måneder. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-2 tredje ledd bokstav f.

Departementet har foretatt mindre språklige endringer i forhold til Banklovkomisjonens lovutkast.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens vurdering av at avtalens bestemmelser om stemmerett og kapitalforhold må tilpasses ved sammenslåing av flere foretak som omfattes av en fellespensjonskasse eller ved sammenslåing av virksomhet i foretakene. Tilsvarende gjelder ved deling av foretak som omfattes av pensjonskassen. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-13 femte ledd.

3.6 Tilsyn

Kredittilsynet fører tilsyn med pensjonskasser i henhold til lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. (kredittilsynsloven) § 1. Dette vil også gjelde for fellespensjonskasser. I mandatet vedrørende fellespensjonskasser ba departementet Banklovkommisjonen vurdere om fellespensjonskasser også burde underlegges tilsyn fra Stiftelsestilsynet.

Banklovkommisjonen har vurdert om fellespensjonskasser også bør underlegges kontroll av Lotteri- og stiftelsestilsynet etter stiftelsesloven § 7. I henhold til stiftelsesloven § 6 bokstav b) gjelder ikke stiftelsesloven for pensjonskasser og pensjonsfond som er underlagt Kredittilsynets tilsyn.

Etter Banklovkommisjonens vurdering er det ikke noe ved fellespensjonskasser som skiller disse fra andre pensjonskasser i denne sammenheng. Det forhold at en fellespensjonskasse tilbyr pensjonsordninger til flere uavhengige foretak, gjør ikke at behovet for tilsyn øker i forhold til andre pensjonskasser med tilsvarende størrelse. Banklovkommisjonen er derfor av den oppfatning at det ikke er behov for at fellespensjonskasser underlegges Lotteri- og stiftelsestilsynets kontroll i tillegg til tilsyn fra Kredittilsynet.

Ingen av høringsinstansene har merknader til dette.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering.

4 Interkommunale pensjonskasser

4.1 Gjeldende rett

Forsikringsloven åpner for at to eller flere kommuner etablerer en interkommunal pensjonskasse, jf. forsikringsloven § 7-2 annet ledd. To eller flere kommuner kan avtale å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse. Kundeakretsen i en slik pensjonskasse vil således bestå av de kommunene som har opprettet pensjonskassen, eventuelt også foretak som inngår i et kommunalt konsernliknende forhold. Loven gir ikke nærmere regler for slike pensjonskasser, men etter § 7-2 tredje ledd kan Kongen gi nærmere regler om pensjonskasser for flere arbeidsgivere.

4.2 Banklovkommissjonens forslag

Banklovkommissjonen foreslår et nytt annet punktum i annet ledd i forsikringsloven § 7-2 om interkommunale pensjonskasser. Hensikten er å markere gjennom henvisning til lovens § 10-2 annet og tredje ledd at kommunene i den interkommunale pensjonskassen kan inngå i samme fellespensjonsordning for premieberegning etter lovens § 10-6, samt at bestemmelsene om konsernpensjonsordning i foretakspensjonsloven §§ 12-3 til 12-7 får tilsvarende anvendelse så langt de passer.

Banklovkommissjonen foreslår at bestemmelsene om vedtekter for fellespensjonskasser skal få tilsvarende anvendelse på interkommunale pensjonskasser så langt de passer. Det åpner for at interkommunale pensjonskasser kan ha et representantskap som øverste organ, jf. lovutkastet § 7-4 annet ledd bokstav c.

4.3 Høringsinstansenes merknader

Kredittilsynet stiller i denne sammenheng spørsmål ved om ikke interkommunale pensjonskasser har så mange likhetstrekk med fellespensjonskasser at

de burde være fullt underlagt samme regler som private fellespensjonskasser.

Norske Pensjonskassers Forening (NPF) og *De Selvstendige Kommunale Pensjonskasser (DSKP)* antar at det vil kunne være hensiktsmessig om de foreslåtte bestemmelsene om fellespensjonskasser i enda større grad enn foreslått gjøres gjeldende for interkommunale pensjonskasser. Også i interkommunalt samarbeid om pensjonskasse vil det være nyttig med en samarbeidsavtale og bestemmelsene om rett til uttreden av ordningen (jf. forslaget til § 7-13 annet og tredje ledd) vil kunne gjelde tilsvarende for interkommunale pensjonskasser.

Når det gjelder uttreden fra interkommunale pensjonskasser mener NPF at forslaget ikke er hensiktsmessig. De uttaler at bestemmelsene i foretakspensjonsloven § 12-6 «gjelder uttreden fra et konsernliknende forhold og åpner for en skjeveling av midlene – noe som overholdet ikke passer ved opphør av et samarbeid mellom to eller flere kommuner. Etter vårt syn bør reglene for tilordning av midler som skal gjelde for fellespensjonskasser (slik vi foran har foreslått disse – ikke slik Banklovkommissjonen foreslår) også gjelde for interkommunale pensjonskasser.»

4.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonen vurdering av at også kommunene i en interkommunal pensjonskasse kan inngå i samme fellespensjonsordning for beregning etter forsikringsloven § 10-6, samt at foretakspensjonsloven §§ 12-3 til 12-7 får tilsvarende anvendelse. Det vises til forslaget til endring i forsikringsloven § 7-2 annet ledd.

De spørsmål som er reist i høringen med hensyn til å la flere av de foreslåtte bestemmelsene om fellespensjonskasser gjelde for interkommunale pensjonskasser, er ikke nærmere utredet. Etter departementets vurdering bør dette utredes noe mer før det eventuelt fremmes lovforslag.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til lovendringer i forsikringsloven kapittel 7 innebærer at det gis en adgang til etablering av fellespensjonskasser. Ved gjennomføring av lovforslaget vil flere uavhengige foretak kunne gå sammen om å etablere en fellespensjonskasse som kan administrere og forvalte tjenstepensjonsordningene for de ulike foretakene som inngår i samarbeidet. Etablering av og deltakelse i fellespensjonskasser vil utgjøre et alternativ til tradisjonelle livsforsikringsselskaper for foretak. Det vil også utgjøre et alternativ til vanlige pensjonskasser, særlig for mindre foretak, som vil kunne ha særlig stor nytte av å kunne dele de størrelsesuavhengige kostnadene ved å opprette og drive en pensjonskasse.

Fellespensjonskassene kan dessuten fungere som et viktig konkurransemessig korrektiv i markedet. Det konkurransemessige korrektiv vil svekkes dersom det blir vanskelig å tre inn eller ut av kassen. Bli tersklene for høye, kan adgangen til opprettelse av fellespensjonskasse føre til en varig oppdeling av pensjonsmarkedet, uten varige konkurransemessige virkninger. For å sørge for at fellespensjonskasser kan utgjøre et mer varig konkurransekorrektiv har departementet lagt vekt på at det skal være en reell mulighet til å tre ut og

slutte seg til fellespensjonskasser. Det vises til avsnitt 3.5 foran.

Om adgangen til å til å opprette fellespensjonskasser vil bli benyttet og i hvilket omfang, er avhengig av konkurransen fra øvrige pensjonsinnretninger til enhver tid og hvilke foretak som finner felles interesse i å gå sammen for å etablere fellespensjonskasse.

Det er en fordel at regelverket bygger på det eksisterende regelverket for pensjonskasser. Etter departementets vurdering medfører ikke lovforslaget behov for utfyllende regler i form av forskrifter eller lignende utover forskriften som nevnt i avsnitt 3.3.4. Det påregnes derfor ikke at myndighetene vil bli pålagt omfattende merarbeid i den sammenheng. Ny lovgivning og endring i eksisterende lovgivning vil imidlertid alltid kunne reise tolknings-spørsmål og spørsmål i forhold til den konkrete gjennomføringen av bestemmelsene. Merarbeidet i forbindelse med de foreslåtte endringene anses imidlertid i denne sammenheng å være meget begrenset.

Finansdepartementet kan ikke se at lovforslaget skal medføre økte utgifter for konsesjons- og tilsynsmyndighetene.

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 7-1 Pensjonskasse

Endringene i *første ledd første punktum* fra «har opprettet» til «deltar i» er gjort for å markere at det ved endringer av avtalen og vedtekter kan komme til nye foretak etter at pensjonskassen er opprettet. Et foretak behøver således ikke å være med på opprettelsen av fellespensjonskassen for å kunne ha pensjonsordningen i den. Hvilke endringer som kreves i forbindelse med opptak av et nytt foretak vil blant annet følge av avtalen og vedtektene. Som «foretak» regnes aksjeselskap, allmennaksjeselskap, ansvarlig selskap, enkeltpersonforetak og ethvert annet rettssubjekt som har arbeidstaker i sin tjeneste. Med «foretak» menes også foretak som er eid av kommuner eller fylkeskommuner, men som er organisert som egne rettssubjekter. Det vil også omfatte ideelle organisasjoner. Det vises til de alminnelige motiver avsnitt 3.1.4.

Til § 7-2 Pensjonskasser for flere foretak/arbeidsgivere

De foreslåtte endringene i forsikringsloven § 7-2 skal skape et klart begrepsmessig skille mellom de tre typer av pensjonskasser som omfatter flere foretak/arbeidsgivere, nemlig konsernpensjonskasse, interkommunal pensjonskasse og fellespensjonskasse.

Forslaget til endringer i *første ledd* innebærer at begrepet konsernpensjonskasse kommer frem av lovteksten. En konsernpensjonskasse består av en felles pensjonsordning opprettet av foretak, kommuner og andre arbeidsgivere som har adgang til å opprette en felles pensjonsordning etter foretakspensjonsloven kapittel 12, innskuddspensjonsloven kapittel 10 eller forsikringsloven § 10-2. Det vises til de alminnelige motiver avsnitt 3.1.4.

Annet ledd om interkommunale pensjonskasser er ikke foreslått endret, men det er foreslått lagt til et nytt annet punktum. *Annet ledd nytt annet punktum* markerer gjennom henvisningen til forsikringsloven § 10-2 annet og tredje ledd at kommunene i den interkommunale pensjonskassen kan inngå i samme fellesordning for premieberegning etter lovens § 10-6, samt at bestemmelsene om konsernpensjonsordning i foretakspensjonsloven §§ 12-3 til 12-7 får tilsvarende anvendelse så langt de passer.

Nytt tredje ledd gjelder bare fellespensjonskasser. *Tredje ledd første punktum* introduserer begrepet «fellespensjonskasse» og angir hva dette er. En fellespensjonskasse vil være basert på avtalen som inngås mellom de foretakene som skal ha pensjonsordningene sine i pensjonskassen. Avtalen må omfatte alle de foretakene som har pensjonsordning i pensjonskassen, jf. forslaget til § 7-13 første ledd som innebærer at nye foretak som skal ha sin pensjonsordning i fellespensjonskassen må slutte seg til avtalen.

Av forslaget til *tredje ledd annet punktum* følger nærmere krav til hva avtalen mellom foretakene i en fellespensjonskasse skal angi. Listen er ikke uttømmende. *Bokstav a)* innebærer at det trekkes opp en grense for virksomheten i form av angivelse av de enkelte rettssubjekter som skal omfattes. Kundekretsen for pensjonskassen skal låses i avtalen. Bestemmelsen må sees i sammenheng med konsesjonsbestemmelsene, jf. forsikringsloven § 7-3. Bestemmelsen må også sees i sammenheng med forslaget til § 7-13 om uttreden, oppløsning mv.

Bokstav b) legger til grunn at avtalen både skal fastsette hvor stor grunnkapitalen i pensjonskassen skal være og hvor stor andel hvert foretak skal skyte inn i pensjonskassen. Det er således tatt høyde for at sammensetningen av foretak i en fellespensjonskasse kan endres over tid i forhold til den sammensetningen som var da pensjonskassen ble etablert. Selv om sammensetningen av foretak ikke endres, kan det også tenkes at utviklingen i foretakene blir forskjellig og at styrkeforholdet mellom foretakene endres over tid, noe som kan gjøre det naturlig at kapitalbyrden for et foretak økes i forhold til de andre foretakene. Også slike endringer kan reguleres i avtalen. Det vil i en slik sammenheng være naturlig for partene å se hen til de tilordningsregler som er foreslått fastsatt i § 7-13 fjerde ledd. Bestemmelsen i bokstav b endrer ikke hovedregelen om at foretak med pensjonsordning i en pensjonskasse ikke har rettslig plikt til å skyte inn kapital i pensjonskassen, jf. forsikringsloven § 7-9 tredje ledd og kommentarer til denne bestemmelsen i NOU 2004: 24 side 125. Det sies imidlertid uttrykkelig i bokstav b at dersom det på

avtalemessig grunnlag etableres en slikt plikt mellom foretakene, skal bestemmelsene om dette tas inn i avtalen.

Bokstav c) bygger på det forholdet at flere foretak i en pensjonskasse gir et større behov for regulering av organiseringen og ledelsen av pensjonskassen og hvordan disse organene skal velges. Det vil være nødvendig å ha en beslutningsmekanisme i en slik pensjonskasse. Avtalen må derfor inneholde bestemmelser om pensjonskassens øverste organ og stemmerettsregler for dette. Om det øverste organ er styret eller representantskap, vil bero på hva som fastsettes i vedtektene, jf. forslaget til endring av § 7-4 annet ledd bokstav c. Når det gjelder stemmerettsreglene vil disse også fremgå av vedtektene, jf. forsikringsloven § 7-4 første ledd bokstav e. Det vises i denne forbindelse til NOU 2004: 24 side 89 og 123. Stemmerettsreglene i en fellespensjonskasse bør sikre at alle foretakene har en mulighet til å påvirke hvem som blir sittende i pensjonskassens øverste organ. Dette gjelder både de som representerer arbeidsgiversiden og de som representerer arbeidstakerne.

Bokstav d) innebærer at det skal fremgå av avtalen hvilke former for kollektive pensjonsordninger som fellespensjonskassen skal overta. Dette er en ordensregel for pensjonskassens virksomhet og omfang som bør fremgå klart av avtalen i tillegg til vedtektene.

Bokstav e) innebærer at avtalen skal inneholde nærmere bestemmelser om følgene av oppkjøp og sammenslåing av foretak som har pensjonsordning i fellespensjonskassen.

Bokstav f) gjelder foretakenes mulighet til å tre ut av avtalen med mer. Bestemmelsen må sees i sammenheng med flyttereglene i forsikringsloven kapittel 11. Lovens kapittel 11 gir en viss avtalefrihet med hensyn til oppsigelsesfristen. For fellespensjonskassene antas at det vil være mest praktisk å kunne avtale et skjæringstidspunkt knyttet opp til regnskapsavslutning og således årsskiftet, fordi det i tilfelle vil være snakk om en deling av grunnkapitalen. Som en ytre begrensning for avtalefriheten på dette punkt, foreslås det at oppsigelse skal kunne skje ved årsskiftet og med minst tre måneders varsel. Det vil dermed ikke være adgang til å avtale en lenger oppsigelsesfrist enn tre måneder. Det er på den annen side ingen ting i veien for at det i avtalen fastsettes andre oppsigelsestidspunkt som innebærer en friere adgang til oppsigelse og eventuelt en kortere oppsigelsesfrist enn tre måneder. Det vises til alminnelige motiver avsnitt 3.5.4.

Bokstav g) innebærer at avtalen skal angi om det skal benyttes samme premietariff eller ulik pre-

mietariffer for de forskjellige pensjonsordningene i fellespensjonskassen.

Det vises til de alminnelige motiver avsnitt 3.3.4.

Någjeldende tredje ledd blir *nytt fjerde ledd* og gir hjemmel for Kongen til å fastsette nærmere regler om pensjonsordninger og pensjonskasser som omfattes av paragrafen. Bestemmelsen gir dermed Kongen hjemmel til å fastsette nærmere regler om konsernpensjonskasser, interkommunale pensjonskasser og fellespensjonskasser. Kongen gis hjemmel til å fastsette forskrift om kommuners adgang til å ha pensjonsordning i en fellespensjonskasse samt foretaks adgang til å ha pensjonsordning i en interkommunal pensjonskasse. Det vises til de alminnelige motiver avsnitt 3.3.4 og 3.5.4.

Til § 7-4 Vedtekter mv.

Endringen i *første ledd* får frem at pensjonskassens vedtekter også skal angi hvilke former for kollektive pensjonsordninger pensjonskassen skal overta. Dette vil i tillegg til å angi rammer for pensjonskassens virksomhet, gi konsesjonsmyndighetene grunnlag for å vurdere om den planlagte virksomheten står i forhold til pensjonskassens administrative ressurser og kunnskap. Dersom den angitte virksomhet omfatter en rekke ulike pensjonsordninger og tilleggsprodukter, vil dette også gi konsesjonsmyndighetene grunnlag for å vurdere om pensjonskassens virksomhet i stedet burde drives i form av et livsforsikringsselskap. Dersom fellespensjonskassen skal endre sin virksomhet ved å tilby andre produkter enn det som måtte fremgå av vedtektene, må vedtektene endres. Vedtektsendringer skal godkjennes av Kongen, jf. § 7-4 nytt fjerde ledd (någjeldende annet ledd). Dette innebærer at konsesjonsmyndighetene vil kunne foreta en kontroll med omfanget av pensjonskassens virksomhet.

Videre foreslås *nytt annet ledd* som stiller særlig tilleggskrav til vedtektene i en fellespensjonskasse. *Annet ledd bokstav a)* krever at vedtektene må angi hvilke foretak som deltar i pensjonskassen. Dette vil vise hvilke foretak som inngår i den lukkede og låste kundekretsen som pensjonskassen kan tilby sine produkter til. Dersom ytterligere foretak skal omfattes av fellespensjonskassen, må vedtektene endres. Dette fører til at konsesjonsmyndighetene igjen vil kunne foreta en kontroll med omfanget av pensjonskassens virksomhet i forhold til grensedragningen mot livselskap.

Annet ledd bokstav b) svarer til forslaget i § 7-2 tredje ledd bokstav b. Dette innebærer at både avtalen og vedtektene skal angi størrelsen på pen-

sjonskassens grunnkapital og hvor stor del av grunnkapitalen hvert foretak skal skyte inn. Dette vil være av så stor betydning at det bør fremgå av begge dokumentene. Det gjelder også en eventuell avtale om at foretakene skal ha en plikt til senere å skyte inn kapital i fellespensjonskassen.

Annet ledd bokstav c) gjelder regler om sammensetning og valg av fellespensjonskassens øverste organ dersom dette ikke skal være pensjonskassens styre. Det skal således fremgå av vedtektene om styret skal være pensjonskassens øverste organ, jf. kravene i avtalen § 7-2 nytt tredje ledd bokstav c. Dersom dette ikke er tilfelle, skal vedtektene inneholde regler om et representantskap for fellespensjonskassen. Disse reglene skal omfatte sammensetningen av representantskapet, stemme- og valgeregler. Dette omfatter også valgeregler for de representanter for de yrkesaktive medlemmene og pensjonistene i pensjonsordningene i fellespensjonskassen. Det foreslås at det uttrykkelig presiseres at representantskapet skal velge styre og revisor. Når det gjelder andre saker, vil dette måtte bero på hva som avtales mellom foretakene ved etablering av avtalen. Aksjeloven § 5-5 om hva som skal behandles i ordinær generalforsamling i et aksjeselskap vil her kunne gi en viss veiledning. Det vises til de alminnelige motiver i avsnitt 3.4.4.

Nytt tredje ledd innebærer at annet ledd gjelder tilsvarende for interkommunale pensjonskasser så langt de passer. Det vises til alminnelige motiver avsnitt 4.4.

Til § 7-13 Særlige regler for fellespensjonskasser

Denne paragrafen regulerer de særlige forhold som kan oppstå i en fellespensjonskasse knyttet til at nye foretak kan ønske å tre inn i fellesskapet, ett eller flere foretak kan ønske å tre ut av pensjonskassen eller at samarbeidet som danner grunnlag for pensjonskassen opphører.

Første ledd åpner for at det kan opptas nye foretak i fellespensjonskassen etter at pensjonskassen er etablert. På bakgrunn av at en fellespensjonskasse er basert på avtale mellom foretakene, er det lagt til grunn at det må være enighet mellom foretakene som allerede har pensjonsordning i pensjonskassen om at det nye foretaket kan slutte seg til pensjonskassen. Kravet til enstemmighet er begrunnet i at et nytt foretak kan påvirke maktstruktur og virksomhet i fellespensjonskassen. Opptak av nytt foretak i pensjonskassen forutsetter også endring av avtalen og vedtektene, jf. forslaget til endringer i § 7-2 tredje ledd og forslaget til endringer i § 7-4 annet ledd. Det vises til alminnelige motiver avsnitt 3.5.4.

Annet ledd regulerer det tilfellet hvor et foretak ønsker å tre ut av fellespensjonskassen og således trekke seg fra det samarbeidet som pensjonskassen vil være basert på. Uttreden kan for eksempel være begrunnet i ønske om å flytte pensjonsordningen til en annen pensjonsinnretning eller opphør av foretaket. Uttreden skal etter forslaget til § 7-2 tredje ledd bokstav f være regulert i avtalen. Annet ledd viser derfor til § 7-2 tredje ledd bokstav f. Det vises til alminnelige motiver avsnitt 3.5.4.

Tredje ledd er en sikkerhetsventil hvor et foretak vesentlig misligholder sine forpliktelser i pensjonskassen og dette påberopes av én eller flere av avtalepartene. Et vesentlig mislighold kan for eksempel være når et foretak ikke skyter inn kapital eller betaler premie til pensjonsordningen. Loven åpner for at de andre foretakene i slike tilfeller kan utelukke foretaket fra fellesskapet. Dette skal være regulert i avtalen, jf. forslaget til § 7-2 tredje ledd bokstav f. Det kan for eksempel avtales at en utelukkelse skal kreve kvalifisert flertall eller enstemmighet. Det vises til alminnelige motiver avsnitt 3.5.4.

Fjerde ledd regulerer nærmere hva som skal skje når et foretak på grunn av flytting, utelukkelse eller av andre grunner ikke lenger skal ha sin pensjonsordning i fellespensjonskassen. Etter *fjerde ledd første punktum* skal den del av pensjonskassens midler som knytter seg til foretaket som ikke lenger skal ha sin pensjonsordning i fellespensjonskassen tilordnes dette foretaket. Når det gjelder det nærmere innholdet av begrepet «pensjonskassens midler» vises det til foretakspensjonsloven §§ 12-5 og 12-6. *Fjerde ledd annet punktum* regulerer hva som skal skje med den egenkapitalen som fellespensjonskassen har på opphørstidspunktet eller tidspunktet for uttredelse. I henhold til bestemmelsen skal fellespensjonskassen tilordne foretaket en andel av pensjonskassens egenkapital. Andelen skal beregnes ut fra den aktuelle pensjonsordnings andel av fellespensjonskassens avsetninger. Det er lagt til grunn at den tilordnede andel av pensjonskassens egenkapital skal utbetales til foretaket, uten at dette er nærmere omtalt i bestemmelsen. Pensjonskassen vil kunne tilpasse innskuddsplikten til det enkelte foretak slik at denne er tilpasset bestemmelsen om tilordning av egenkapital ved uttreden, jf. merknadene til § 7-2 tredje ledd annet punktum. *Fjerde ledd tredje punktum* viser til at foretakspensjonsloven § 12-7 og innskuddspensjonsloven § 10-5 fjerde ledd om bruken av de midler foretaket til ordnes ved uttreden gjelder tilsvarende. Det vises til de alminnelige motiver avsnitt 3.5.4.

Femte ledd regulerer de tilfeller hvor det skjer en selskapsmessig sammenslåing eller deling av foretak eller virksomheten i foretak som omfattes av fellespensjonskassen. I disse tilfellene skal avtalens bestemmelser om stemmerett og kapitalforhold tilpasses. Tilsvarende gjelder ved deling av foretak som omfattes av fellespensjonskassen. Det vises til alminnelige motiver avsnitt 3.5.4.

Til § 10A-1 tredje ledd

Bestemmelsen har fått et nytt annet punktum. Endringen får frem at foretakspensjonsordninger i en fellespensjonskasse kan utgjøre en fellesordning for premieberegning. Det vises til alminnelige motiver avsnitt 3.3.4.

Til lovvedtakets romertall II

Det følger av *første ledd* at loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan fastsette at de enkelte bestemmelser kan settes i kraft til forskjellig tid. Det tas sikte på at lovforslaget settes i kraft 1. juli 2007. Kongen kan gi overgangsregler, jf. *annet ledd*.

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i forsikringsloven (fellespensjonskasser).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer forsikringsloven (fellespensjonskasser) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i forsikringsloven (fellespensjonskasser)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 7-1 første ledd første punktum skal lyde:

En pensjonskasse er en selveiende institusjon med virksomhet som er basert på én eller flere kollektive pensjonsordninger som er etablert av *foretak eller kommune* som *deltar i* pensjonskassen, med mindre noe annet følger av § 7-2.

§ 7-2 skal lyde:

§ 7-2. Pensjonskasser for flere foretak/arbeidsgivere

Foretak, kommuner og andre arbeidsgivere som har adgang til å opprette felles pensjonsordning etter foretakspensjonsloven kapittel 12, innskuddspensjonsloven kapittel 10 eller denne lovens § 10-2, kan ha slik felles pensjonsordning i en pensjonskasse (*konsernpensjonskasse*). Kravet om tilknytning i foretakspensjonsloven § 12-1 og innskuddspensjonsloven § 10-1 gjelder tilsvarende for opprettelse av *pensjonskasse* for felles pensjonsordning som ikke omfattes av disse lovene.

To eller flere kommuner kan avtale å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse (interkommunal pensjonskasse). *Bestemmelsene i § 10-2 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.*

To eller flere uavhengige foretak kan inngå avtale om å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse (fellespensjonskasse). Avtalen skal i samsvar med reglene i § 7-13 angi:

- a) hvilke foretak som omfattes av avtalen,*
- b) grunnkapitalen i fellespensjonskassen og hvor stor andel hvert foretak skal skyte inn i fellespensjonskassen, og regler om plikt til senere å skyte inn kapital,*
- c) fellespensjonskassens øverste organ med stemmerettsregler,*
- d) hvilke former for kollektive pensjonsordninger som fellespensjonskassen skal overta,*

- e) nærmere bestemmelser om følgene av oppkjøp og sammenslåing av foretak som har pensjonsordning i fellespensjonskassen,*
- f) oppsigelsesfristen for foretak som vil tre ut av avtalen, og regler om adgangen til å utelukke et foretak fra fellespensjonskassen, samt om oppgjøret i samsvar med § 7-13 fjerde ledd når et foretak går ut av fellespensjonskassen. Oppsigelse skal uansett kunne skje med tre måneders varsel med virkning fra det førstkommende årsskifte,*
- g) om det skal benyttes samme premietariff eller ulike premietariffer for de forskjellige pensjonsordningene i fellespensjonskassen.*

Kongen kan gi nærmere regler om pensjonsordninger og pensjonskasser som omfattes av paragrafen her, herunder forskrift om kommuners adgang til å ha pensjonsordning i fellespensjonskasse og foretaks adgang til å ha pensjonsordning i interkommunal pensjonskasse.

§ 7-4 første ledd og nytt annet og tredje ledd skal lyde:

En pensjonskasse skal ha vedtekter som minst angir:

- a) pensjonskassens navn og forretningskontor,
- b) pensjonskassens virksomhet, *herunder hvilke former for kollektive pensjonsordninger pensjonskassen skal overta,*
- c) minstekrav til grunnkapital,
- d) regler om styre, daglig leder og andre organer,
- e) regler om valg av styremedlemmer, styreleder, andre organer og revisor,
- f) regler om vedtak vedrørende endring av vedtekter og sammenslutning, deling og avvikling av pensjonskassen,
- g) regler om utbytte av grunnkapitalen og andre kapitalinnskudd.

Vedtektene i en fellespensjonskasse skal i tillegg angi:

- a) hvilke foretak som deltar i pensjonskassen,*
- b) grunnkapitalen i fellespensjonskassen og hvor stor andel hvert foretak skal skyte inn i fellespensjonskassen, og regler om plikt til senere å skyte inn kapital,*

c) dersom styret ikke skal være fellespensjonskassens øverste organ, regler om sammensetning og valg av et representantskap for fellespensjonskassen, herunder representanter for yrkesaktive medlemmer og pensjonister. Reglene skal inneholde stemmereglene for representantskapet. Valg av styre og revisor skal tilligge representantskapet. Vedtektene skal for øvrig angi hvilke saker som skal behandles i representantskapet.

Bestemmelsene i annet ledd gjelder tilsvarende for interkommunale pensjonskasser så langt de passer.

Nåværende annet og tredje ledd blir nye fjerde og femte ledd.

Ny § 7-13 skal lyde:

§ 7-13. Særlige regler for fellespensjonskasse

Foretakene kan ved enstemmighet beslutte å gi et bestemt foretak adgang til å slutte seg til avtalen.

Et foretak har rett til å tre ut av fellespensjonskassen i samsvar med bestemmelsene i avtalen, jf. § 7-2 tredje ledd bokstav f.

Dersom et foretak vesentlig misligholder sine forpliktelser i fellespensjonskassen, kan de øvrige foretakene beslutte å utelukke foretaket fra fellespensjonskassen og fastsette opphørstidspunktet, jf. § 7-2 tredje ledd bokstav f.

Når et foretak ikke lenger skal ha sin pensjonsordning i fellespensjonskassen, skal den del av fellespensjonskassens midler som knytter seg til dette foretaket på opphørstidspunktet, tilordnes foretaket. Foretaket skal også tilordnes en del av egenkapitalen i fellespensjonskassen på opphørstidspunktet, beregnet etter forholdet mellom premiereserven eller alderspensjonskapitalen for foretakets medlemmer og premiereserven eller alderspensjonskapitalen for alle medlemmer i fellespensjonskassen. For øvrig gjelder foretakspensjonsloven § 12-7 og innskuddspensjonsloven § 10-5 fjerde ledd tilsvarende.

Ved sammenslåing av flere foretak som omfattes av en fellespensjonskasse, eller av virksomhet i foretakene, skal avtalens bestemmelser om stemmerett og kapitalforhold tilpasses de endrede forhold. Tilsvarende gjelder ved deling av foretak som omfattes av fellespensjonskassen.

§ 10A-1 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Foretakspensjonsordninger i samme fellespensjonskasse kan utgjøre en fellesordning.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til ulik tid.

Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

